Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…инай 1921 оной …брин 21-нэй гарана | № 107 (14127) | 1973 оной майн 8, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ТАРИЛГАЯА САГ СООНЬ, ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР ҮНГЭРГЭЭ!

ХҮНХИНӨӨТЭ ТАЛА

РЕПОРТАЖ

…олоhoo зэрэлгээтэн ми…ша үргэн талын тарya…рэгүүр газар хахалжа, …татан ябаhан трактор…ые харахада гоё даа. Тэ…й бардаатай хүдэр хүн…н үглөөнэй hонор агаар…ар холо хүрэтэр зэдэл…м. Харahaар байтар ха…ahан газар үргэн боло… байна.

…дэ haяхан Зэдын айма… «Мир» колхозой тарya…рэгүүр ябаабди.

…э үдэр ажахын главна …томтой уулзахань бэрхэ… байба. Машина, трактор …рилдаг мастерскойдо …домнай агроном мэнэ …н полевой стан тээшэ …hэн гэжэ хэншьеб хэ… Тэндэнь ерэхэдэмнай, …тогоон соо хоншуухан …ой шүлэн бусалжа, то… эхэнэр сүлөөгүй бай…

— Главна агроном Леонид …ович сеялкэтэй хоёр … абаад, тэрэ зүүн хой… тарялан тээшэ ошоно — гэбэ.

…hаар элдүүрилэгдэhэн …ара хүрьhэтэй үргэн …паарай захада ДТ-75 …орта гурбан сеялкэ шаг…

тагалалсажа, агроном hахы hалаг хүдэлжэ байба.

Энэ жэлдэ эндэхид сеялкэнүүдээ шэнэ гуримаар холбоо. Сеялкэнүүдые холбодог мөөртэй түхеэрэлгэ хэрэглэнгүй, орондонь бүдүүн түмэр хоолойдо гурбан сеялкэеэ бүхөөр татуулан шагталжа холбоно. Тэрэнь агрегадай эрьелдэхэдэ хүнгэн, сомор болоно.

— Энэ үдэр тарилгада үшөө хоёр агрегат нэмэжэ табибабди. Апрелиин 27-hoo эхилжэ гурба-гурбан сеялкэтэй 2 агрегат тарижа захалаа hэн. Хүйтэншэг байжа, эртынгээ тарилгада хоёр-гурбан үдэрөөр хожомдожо жэгдэрэн орообди. Газарай хүрьhэн яhала шииттэй даа, — гэжэ колхозой главна агроном Л. С. Мадагуев духынгаа хүлhэ аршан хэлэнэ.

Удаань хабарай тарилгын түсэб, агрегадуудай хайшан гэжэ хүдэлхэ, бүхы ажалаа яажа эмхидхэhэн тухайгаа тэрэ хөөрэбэ.

«Мир» колхоз энэ жэлдэ бүхыдөө 7.000 шахуу гектарта шэнииcэ, обёос, гэршүүхэ, горох (эртын тарya 480 гектараар үргэдхөө) тарилгын хүдэлмэриие 12 үдэр соо дүүргэхэ зорилготой. Түрүүшын үдэрhөө тус тустаа 3 сеялкэ шэрэhэн ДТ-75 түхэлэй тракторай табан агрегат, мүн тус тустаа нэгэ-хоёр сеялкэтэй ДТ-54, МТЗ тракторай үшөө долоо-наймаан агрегат хүдэлжэ эхилээ.

— Мүнөө жэлэй тарилгада 1.320 гектар паар, 1.500 гектар намарай паар бэлдэтдэнхэй. Паараа апрелиин тэн багаар борнойлжо, шииг нойтыень хаhа саг соонь хушаа hэмди. Мүнөө тэндээл түрүүшын ээлжээндэ тарижа байнабди. 2 мянган гектар шэнииcэ хүрээhэлүүлэн таригдаха юм. Саада тээнь ехэнхи газараа (4800 гектар) мүнөө хахалжа тариха байhан дээрэhээмнай гусеничнэ тракторaар хэхэ ажал ехэ. Тэдэнээ үдэр, hүнигүй хүдэлгэнэбди. Таряанай ургаса дээшэлүүлхын тула хүрэнгын участогта элита классай шэнииcэ тарихадаа гектарай 70 килограмм метрофос үтэгжүүлгэ үрэhэнтэй хамта оруулнабди. Мүн газараа хахалхадаа нэгэ доро тэндээ гектарай 1,5 центнер аммиагтай уhа оруулнабди. Бүхыдөө 600 гектарта тиимэ үтэгжүүлгэ оруулагдаха юм. Тиигэжэ бүхы таряалангай га бүриhөө 13 центнер, хүрэнгын участогhаа гектарай 18 центнер шэнииcэ хуряахабди, — гэжэ нүхэр Мадагуев хөөрэнэ.

Хабарай тарилгын эхилhэн түрүүшын үдэрhөө трактористнар Сандан Бадмаев, Николай Корякин гэгшэдэй агрегат hайнаар хүдэлнэ. Үсөөхэн үдэр соо 300 гектарта шэнииcэ, мүн малда ногоон тэжээл болгожо эдюулхэ 100 гектар холисо таряан таригдаа. 200 гектар газар хахалагдаба.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1 Залуу тракторист Н. Корякин. 2. Тарилга түлэг дундаа. 3. Үрэhэн хордогдоно.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ УРГАСАДА

Таряалан, сабшалан hайжаруулха габшагай хоёр hарын туршада Хэжэнгын аймагай ажахынууд 40 мянган тонно наг шэбхэ, 764 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулхаар түсэблэhэн. hаянай байдалаар ажахынуудта 21284 тонно наг шэбхэ таряалан, сабшалан дээрэ тараагдаба. Мүнөө үедэ аймаг дотор 121 луговод, 19 тусхай звено ажаллана. Наг шэбхэ гаргалгада 46 трактор табигданхай.

«Первомайский» совхозой механизаторнууд энэ үедэ 5288 тонно, тэрэ тоодо таряалан дээрэ 3918 тонно наг шэбхэ гаргажа тарааба. Хараалhан түсэбөө дүүргэхын тула тэдэнэр үшөө 2212 тонно наг шэбхэ гаргаха. Энэ шухала хүдэлмэри Худанай совхоздо hайнаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Тус ажахын луговодууд үбhэ ногооной тогтууритай hайн ургаса хуряажа абаха талаар аймаг доторoo нилээд мэдээжэ болонхой юм. Габшагай хоёр hарын туршада хараалhан ажалаа эмхи гуримтайгаар үнгэргэжэ, үбhэ ногооной үндэр ургаса хуряажа абахын тула луговод, звено бүхэн оролдосотойгоор хүдэлнэ. Ажахын отделенинүүдтэ сабшалан уhалха, наг шэбхэ гаргаха звенонууд эмхидхэгдэнхэй. Чимитдоржо Ринчинович Санжижаповай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отряд сабшалан hайжаруулгада хүдэлнэ. Дүй дүршэлтэй луговод Степан Петрович Линейцев өөрынгөө даажа байhан Бургаастай, Хүндын сабшалан дээрэ үбэлэй hарануудта тошо ехээр халяагаа. Мүнөө үедэ совхозой оньhожоруулагдаhан звенонууд таряалан, сабшаландаа 3309 тонно наг шэбхэ, 133 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулба.

С. САНЖИМИТЫПОВ,
Уhанай ажахын управлениин агроном.
Хэжэнгын аймаг.

ШАМДАХААР БОЛОО

…hээ жэл бүри тэжээ… дуталдажа, малай …элгын үедэ тухашар. Захааминай аймагай …, совхозууд габшагай hарын туршада сабша… таряалангай газар дээ…ээд ехэ хүдэлмэри …гэжэ тодорхой түсэб …, аймгүйсэдкомой … ажахын управленеэр …улhан юм. Тэрэ саг… харахада, энэ хүдэлмэ…ры түргэн эмхидхэгдэ…атай hэн. Тэрэ гэhээр … үлүү саг үнгэрбэ. … ехээр хэгдэшэhэн … хоморшот.

…шээнь, үнгэрhэн үбэл… хамагhaа урда тэ… ядалдаhан «Друж… «Коммунизмын зам» …ууд. Далахайн, Сана… совхозууд ехэ нобшор… Далахайн совхоз хоёр … туршада 400 тонно … шэбхэ гаргаха түсэб… … ойройдоол 600 тонно гаргаад байна. «Дружба» колхоз сабшалан дээрэ 1400 тонно шэбхэ гаргаха түсэбэй оройдоол 357 тонныень гаргаад, 55 гектарта үтэг хэхын орондо миил 12 гектар бага зэргэ үтэгжүүлhэн нэрэтэй. Арба мянган hургааг бэлдэжэ, 120 гектар газар хорёолхо аад, оройдоол 4 мянган hургааг бэлдээд, арбаад гектар газар хорёологдобо.

Аймагай бүхы ажахынууд нёдондо, зариманиинь урзандаhaa эхилжэ олон жэлэй ногоо тарижа эхилhэн аад, тэрэнээ хүсэд хашаалжа шаданагүй. Нэгэ захahaань эхилhэн аад, нүгөөдэ захадань хүрэнгүй, хахадтань орхижорхино. Иимэ байдал «Красный Октябрь», «Коммунизмын зам», XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта үзэгдэнэ.

Мүнөө мүльhэн хайлажа, горхонуудай уhые сабшалан, таряалан дээгүүр тараан урадхуулхада зохид саг болоо. Теэд иимэ хүдэлмэри тон hулаар хэгдэнэ. «Красный Октябрь» колхозой сабшалан hайжаруулха отряд ажалдаа гарahaар нилээд үнинэй юм. Теэд отрядай зарим гэшүүд, тракторнууд ондоо ажалда табигдажа, ехээр hаатана. Уhа бүлэдэг хоёр станци заhабарилагдаагүй дээрэhээ ажалланагүй. Тон иимэ байдал Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Аймагай колхоз, совхозуудта бии байгаа «СНП» маркын, бусадшье станцинууд эбдэрхэй hандархай дээрэhээ хаягдаад байна. Энээниие заhабарилхын тула «Сельхозтехникын» аймагай нэгэдэл хэмжээ абанагүй.

Мүн бии байгаа минеральна үтэгжүүлгэ муугаар тараагдана. Зарим ажахынууд минеральна үтэгжүүлгэ тараахада эртэ, газар хүйтэн гэхэ мэтын шалтаг барина. Тиихэдэ «Красный Октябрь» колхоз «РУМ-4» машинаар үтэгжүүлгэ хэжэ эхилhээр нилээдхэн болоо.

Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлени габшагай хоёр hарын үедэ сабшалан, полинууд дээрэ хэгдэхэ түсэбтэ ажалаа бэелүүлхын тула шанга эрилтэнүүдые ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда табиха ёhотой.

Д. АЮШЕЕВ.
манай корр.

ХОРИИН АЙМАГҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

…РТАЛАЙ …ГӨӨР

… аймагай hаалишад … түсэбтэ табан …шидхэхы гурбадахи …арние болзорhoo …эхэ гэhэн зорилго …нхай юм. Нэгэдэхи … аймагай hаалишад …гаа амжалтата… …хын тула оролдоо … болохогүй. Ай… hү худалдаха түсэ… центнерээр үлүүлээ. …», Үдын, Дээдэ-Тайлсын совхозуудай hаалишад hү ехээр hаахын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаа. Үдын совхозой hаалишад Ханда Ошорова, Камилия Канзафарова гэгшэд гурба hарын туршада үнеэн бүриhөө 885—848 килограмм hү hаагаа.

Аймагай hаалишад гүрэндэ hү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорhoo урид дүүргэжэ, түрэл республикынгаа алдарта 50 жэлэй ойн баярые ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэhэн уряа доро ажаллана.

Г. МИХАЙЛОВ.

АНТОНИДА ВАСИЛЬЕВНА УВАРОВА ТҮРҮҮЛНЭ

Хориин аймагай совхозуудай тугал, буруу харууhалдаг малшадай мүрысөөнэй түрүүшын кварталай дүн гаргагдаба.

Дээдэ-Тайлсын совхозой хоёрдохи отделениин тугалшан Антонида Васильевна Уварова даажа абаhан 45 тугалаа hайнаар харууhалжа, бүхы малайнгаа шэгнүүр 29 центнерээр нэмээгээ гэхэ гү, али толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые сүүдхэдөө дунда зэргээр 727 граммаар нэмээжэ шадаа. Тэрэ март hарада мал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдөө 900 граммаар нэмээжэ, аймагай совхозуудай тугалшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ шадаа.

Тус совхозой тугалшад Мария Хайрутдинова, Галина Башкирова, Галина Бухольцева, Анна Дунаева, Лидия Цыпылова, Ульяна Никитина, Иван Михайлов гэгшэд даажа абаhан мал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдөө дунда зэргээр 500—700 граммаар нэмээнэ. Тэдэнэр тугалнуудаа оролдосотой hайнаар харууhалhанай, эдеэлүүлhэнэй ашаар иимэ амжалта туйлана. Малайнь байра соо хододоо хуурай, сэбэр байдаг.

Мүн Үдын совхозой тугалшад А. Мухамедзянова, Ш. Иванова, Г. Цырендоржиева, Ц. Мижитова гэгшэд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажалдаа муу бэшэн дүн туйлана.

Д. ДОРЖИЕВ.

…ЯА ДҮҮРГЭХЭНЬ СОХОМТОЙ

…йлсын совхозой … hаалишад аймагай … фермэнүүдэй тоодо … нэй. Үнгэрэгшэ … ажалша бэрхэ кол… …рээ үнеэн бүри… килограмм hү hаа… …дай дунда дэлгэр… …дэ илаа юм.

Үбэлжэлгын үедэ Санномысын hаалишад үнеэн бүриhөө 1000 килограмм hү haaха социалис уялга абаhан тухайгаа мэдүүлhэн байна. Эндэхи hаалишад үнгэрhэн зургаа hарын туршада үнеэн бүриhөө 783 килограмм hү абаба. Түрүү hаалишад Анфиса Капорская, Валентина Борисова гэгшэд энэ хугасаада үнеэн бүриhөө 931—883 килограмм hү hааба. Клавдия Авдеева, Валентина Таран болон бусадай ажалынь урагшатай. Ажахын hаалишад болон малшад абаhан уялгаяа сүм дүүргэжэ, болохоёо байhан hайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахань.

Д. НАЙДАНОВ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ДҮЛЭТЭ ТЭМСЭЛШЭ

КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, нугаршагүй коммунист-ленинец Леонид Ильич Брежневтэ «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан олгохо тухай мэдээсэлые совет хүнүүд сэдьхэлээ ханангяар, урма баяртайгаар угтаа. Леонид Ильич Коммунис партиин, Совет гүрэнэй, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша мүн гэжэ манай арад, харин оронуудтахи эб найрамдалай тала баридаг олон миллион зон hайн мэдэдэг юм. Ленинскэ ёhoор партийна залан сэхэ байhaараа, эмхидхэхы ехэ бэлиг шадабаряараа, коммунис байгуулалтын шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эгээн гол шухала асуудалыень зүбөөр тодорхойлжо, энээниие шиидхэлгэдэ парти ба арадай хүсэ шадал элсүүлжэ шададаг байhaараа Л. И. Брежнев бүхы совет хүнүүдэй дунда ехэ нэрэ хүндэтэй болонхой.

Партиин XXIV съездын трибуна дээрэhээ нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн ЦК-гай тоосоото элидхэл дотор тодорхойлогдоhон эб найрамдалай асари ехэ программа — «эб найрамдал тогтоохын түлөө совет добтолго» гэжэ хилын саана нэрлэгдэhэн программа олоной дунда улам үргэнөөр hайшаагдадаг болоjo байна. Дэлхэйн бүхы арадууд тэрэниие халуунаар hайшаана, олохон оронуудай правительстванууд ехээр hонирхоно. Теэд энэньшье ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, гадаадын иимэ политика бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяанда сэхэ хабаатай бшуу.

Нүхэр Л. И. Брежневтэ «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан олголго дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал, арадуудай аюулгүй байдал хангахын тула манай гүрэнэй бэелүүлдэг гадаадын политическэ ажал ябуулгада тэрэнэй элитэ ехэ габьяатай байhые мэдэрэлгын үшөө нэгэ гэршэ болоно гээд манай арад, эб найрамдалай тала баридаг бүхы хүнүүд тоолоно.

Үндэр шагналаарнь нүхэр Л. И. Брежневые бүхы совет хүнүүд халуунаар амаршалан, Леонид Ильичтэ элүүр энхые, арадай аша туhада шэнэ хүсэтэйгөөр ажаллахыень хүсэнэ.

Н. ТИХОНОВ,
Эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй түрүүлэгшэ, «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой.

Партидаа баяр хүргэнэбди

Коммунизм байгуулжа байhан совет арадай аюулгүй байдал хамгаалхын, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангахын тула Политбюрогой хэhэн хүдэлмэриие бүрин дүүрэнээр hайшааhан КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй дүнгүүд Яхадта халуунаар угтагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүд политическэ ба теоретическэ ехэ удха шанартай, бидэниие шэнэ амжалта, илалтануудта зоригжуулна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан олгоhон тухай мэдээсэлые ехэ баяр баясхалантайгаар угтабабди.

Замбуулинай хэлхээ холбоо байгуулха «Орбита-2» гэжэ телевизионно станци Майн нэгэнэй hайндэрэй урда тээ манай заполярна Тикси hуурида ашаглалгада оруулагдаа. Москвагай ажалшадай демонстрациие сэнхир экран дээрэ түрүүшынхеэ хараабди, энэ митинг дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгые hонирхон шагнаабди. Советскэ Союзай уласхоорондын байдал хэзээ хэзээнэйхиhээ бата бэхи гэжэ Леонид Ильичэй хэлэhэн үгэнүүд зүрхэ сэдьхэлдэмнай бүхөөр хадуугдаа. Энэнь бидэниие баясуулан, габшагайгаар ажаллахые уряална. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэл хэhэнэйнь түлөө партидаа баяр хүргэнэбди.

М. МАШИНИСТРОВ,
«Тиксистрой» гэжэ барилгын управлениин үрэмдэгшэ.
Якутск.

ХОЁР ДАХИН ЭРШЭТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАХАБДИ

«Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын ажал ябуулга тухай» КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоолые Киров хотын Майн 1-нэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводой коллектив халуунаар угтаа. Манай парти, правительствын эб найрамдалда дуратай политикые залан сэхээр бэелүүлhэнэй ашаар уласхоорондын түгшүүрил hулараа. Ниитын элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо эбэй ёhoор зэргэ оршохо ёhо гурим үргэнөөр дэмжэгдэнэ.

Дайн гээшэ юун бэ гэжэ минии үетэн сасуутан hайн мэдэхэ, Би 15-тай ябахадаа комсомолой путёвкоор 1943 ондо Соловецкэ юнгын hургуулида эльгээгдээ hэм. Удаань Хойто флодто алба хэхэдээ, хархис дайсадтай дайлалдаhан хүм. Тиимэhээ амгалан байдалда ажаhууха, ажаллаха эрхэ байдалые үндэрөөр сэгнэдэгбди. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар туйлай ехэ хүдэлмэри хэhэнэйнь түлөө парти, правительствадаа бүхы совет арадтаяа хамта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэбди.

Түмэр замай кран, шпала табидаг машина, моторно платформо бүтээдэг заводто олон жэлэй турша соо хүдэлжэ байнаб. Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэлдэ абаhан уялгануудаа болзорhoonь урид дүүргэхын тула хоёр дахин эршэтэйгээр ажаллажа, КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэбди.

Б. ШАБАЛИН,
Майн нэгэнэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводой электро-гагнууршадай бригадир.
Киров.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ТҮЛӨӨҺЭН ТУХАЙ

Мүнөө үеын механизатор хүдөө ажахын гол хүсэниинь болонхой. Манай парти, правительство хүдөө ажахые саашань хүгжөөхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табина. Тиимэhээ механизаторнуудай түлөөhэ гуримшуулха, тэдэниие урмашуулха талаар ехэ юумэн хэгдээ. Энээн тушаа тобшохоноор хөөрэе.

Механизаторнууд бүтээhэн ажалайнгаа түлөө нарядгүй, шан абалгатай түлөөhэндэ хүртэхэ зэргэтэй. Энэ гуримые тракторно-таряан ажалай бригада, звенонуудта хэрэглэхэдэ таарамжатай.

Тэдэнэр өөhэдынгөө hайн дураар звено, бригада эмхидхэдэг. Ударидагшаар дүй дүршэлтэй, нүхэдтөө хүндэтэй механизатор hунгагдаха зэргэтэй. Ажалай иимэ шэнэ түлөөhэндэ ороhон звено, бригадада хүсэд хүрэхэ оньhон техникэ, эдлүүриин газар даалгажа үгөөд, энээн дээрэhээ хэды ургаса хуряажа абаха түсэб, даабари үгтэхэ. Иигээд байхада бригадын гэшүүд даажа абаhан ажалаа hайн шанартайгаар бүтээжэ, шадаал hаа ехэ продукци абахын түлөө оролдоно бшуу.

Тарилгада, ургаса харууhалга, хуряалгада, мүн бусад ажалда хүдэлhэн механизаторнуудта ажаллаhан үдэрэйнь тоогоор, 4-дэхи разрядаар салин түлэгдэнэ. hайнаар, муугааршье хүдэлhэн хүн адли салин абана гээшэ гү гэhэн асуудал абаhaар гарана. Энээндэ харюусахын тула түрүү ажахынуудта хэгдэhэн туршалга тухай хэлэе. Хэhэн ажалайнгаа зэргээр абадаг түлбэриhөө энэ шэнэ арга юугээрээ илгаатайб гэжэ эндэ хаража үзэе.

Урдынхяараа механизаторнуудта салин хүлhэ түлэхын тула тэдэнэрэй үдэр бүри хэhэн ажалые хэмжэхэ баатай болодог гээшэ hааб даа. Зарим механизаторнууд газараа 20 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалхын орондо анзаhaяа гүйхэнөөр табижа, халаанайнгаа нормые 150—200 процент дүүргэдэг ушар али олон тохёолдодог. Мүн бүтээhэн хүдэлмэриинь нэмээжэ бэшэхэшье ушар болодог. Эдэ бүгэдэhөө ороохо таряанай ургаса дээшэлдэггүй байhан гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Түлөөhэнэй шэнэ гуримаар хүдэлжэ байhан бригада, звеногой гэшүүд ажаллаhан үдэрэйнгөө тоогоор адли салин абадаг. Жэлэй hүүлдэ абаhан продукциингаа түлөө нэмэлтэ түлөөhэ абадаг. Залхуу халирхай хүнүүд тус бригадада үни байдаггүй. Шэнэ арга хэрэглэжэ, бригада, звено бүридэ тодо даабари үгэхэдэ, механизаторнууд тэрэнээ дүүргэхын тулада оролдоно.

Хэрбээ механизаторнуудай тоhо, түргэн элэдэг детальнуудые алмаад, абаhан продукциингаа өөрын үнэ сэн доошолуулаад байбал, алмаhан бүхы мүнгэнэйнь 25 процент шан болгон үгтэнэ. Мүн ургаса түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилhэн байбал, тэрэнэйнь 20 процент нэмэлтэ түлөөhэндэ тоологдоно. Зүгөөр бригада, звеногой гэшүүдтэ үгтэхэ шан, нэмэлтэ түлөөhэн 5 hарын салингhaа дээшэ байха зэргэгүй.

Урдань таряа хуряалгада ажаллажа байhан механизаторнуудай түрүүшын үдэрнүүдтэ халаанайнгаа нормо үлүүлэн дүүргэhэн байбалнь, хоёр дахин, хоёрдохи арбан хоногой туршада 1,5 дахин ехэ салин түлэгдэдэг байhан. Таряа хуряалга элдэб шалтагаанhaa болоjo унжагайрдаг гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Түрүүшын 10—15 хоногой туршада нормоёо үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ комбайнер бүхэн эрмэлзэдэг байhан hаа, харин hүүлшын үдэрнүүдтэ эршэнь hулардаг.

Хүдөө ажахын министерство эдэ бүтэдые хараадаа абажа, таряа хуряалгада ажаллажа байhан механизаторнуудые урмашуулхын тула шэнэ гурим хэрэглэhэн байна. Энэниие жэшээ дээрэ хаража үзэе.

Механизатор СК-4 түхэлэй комбайнаар үдэрэй туршада 10 гектар сэхэ хадаха даабаритай. Хэрбээ гектар бүриhөө 10 центнер орооhоной абтадаг байбал, комбайнер үдэрэй туршада 100 центнер орооhо суглуулха болоно. Түрүүшын 7 хоногой туршада нормоёо дүүргэhэн комбайнер түлөөhөө абаха. Хоёрдохи долоон хоногто 701—1400 центнер орооhо хуряагаад байбал, 30 процент, 1401—2100 центнер 60 процент, 2101 центнер, тэрэнhээшье ехэ таряа хуряаhан комбайнерта 100 процент үлүү түлөөhэн түлэгдэхэ.

Сабшалгада хүдэлhэн комбайнер үдэрэй туршада 17 гектар унагааха зэргэтэй.

Энэ арга Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхоздо үнгэрэгшэ жэл хэрэглэгдэhэн. Эндэ нэгэ жэшээ дурдамаар. Гурбадахи отделениин механизаторнууд үнгэрэгшэ намар ажахы соогоо түрүүлэн таряа хуряалгаяа дүүргэhэн. Тус отделениин комбайнернууд И. К. Байкин, Ф. М. Рыжков болон бусад таряа хадалгаяа дүүргэhэн лэ үдэртөө хүршэнэртөө туhалхаяа ошоhон байна. Энэ арга хэрэглэдэг болоhоной ашаар таряа хуряалгаяа 12—14 үдэрэй туршада дүүргэдэг болонхой. Харин урда жэлнүүдтэ тус ажахы энэ шухала ажалаа саhанай оротор хэдэг байhан.

Б. ЦЫБИКОВ.

Партийна билет уялгална

ХЭЗЭЭДЭШЬЕ ХАРЮУСАЛГАТАЙ

Үниниһөө хойшо хүлеэһэн үдэрнай одоошье хүрэжэ ерэбэ. Манай Харгааһатын отделениин коммунистнууд сооһоо эгээн түрүүлэн партийна шэнэ билет абахаяа уригдаһан юһэн коммунистнуудтай хамта би КПСС-эй райкомдо ерээб. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. Конев эгээн түрүүлэн ахалагша хонишод Б. Б. Дынзынов, Б. Д. Цыренов, Ц. Р. Бадмацыренов, отделение эрхилэгшэ Б. О. Бальжинимаев гэгшэдтэ, удаань намда Ленин багшын дүрэ зурагтай партиин шэнэ билет барюулба.

Энэ шэнэ билет дээрэ бэшээтэй «Парти—манай үе сагай ухаан бодол, нэрэ хүндэ, арюун сэдьхэл мүн» гэжэ В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдые уншабаб. Зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ ямар гүн гүнзэгы удхатай үгэнүүд гээшэб! Имэ партиин зэргэдэ жагсаха хуби заяан намда 1942 ондо хүртэһэн юм. Тиихэдэ би Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсажа ябааб. Белгородые фашис нохосудай һабарһаа сүлөөлхын урда тээхи добтолгын эхилхээ байхада партида абтаа һэм. Зүрхэн дээрээ партийна билет хадагалжа, хоёр жэл үлүүтэй дайлалдааб. Шархатажа, 1944 оной май һарада нютагаа бусаад, гурбан жэл удаагаар Мухар-Шэбэртэ милиционерээр, удаань түрэл «Знамя Ленина» колхоздоо тракторно-таряан ажалай бригадын бригадираар, ахалагша хонишоноор хүдэлөөб. 1962 онһоо пенсидэ гаранхайб. Үндэр наһатай боложо, амаралтада гарабашье, хамтын ба ниитын хүдэлмэридэ хабаадалсажа, хубитаяа хаба шадал соогоо оруулнаарби.

Хоёр дабхар дарлалта мүлжэлгэ доро ажамидаржа байһан буряад үндэһэ яһатанда Агууехэ Октябриин хубисхал зол жаргал асараа. Нютагтаа хамтын ажалай эхи эмхидхэгдэхэдэ, би эгээн түрүүн коммунада оролсоо һэм. Мүнөө юһэн үхибүүтэйб. Булта шахуу һургуули һудартай. Табан басагадайм гурбаниинь хонишон. Нэгэ басагамни Шэтын медицинскэ институт дүүргэхэеэ байна. Бага басагамни Улаан-Үдэдэ медицинскэ фельдшерээр хүдэлнэ. Дүрбэн хүбүүдэйм эгээн ехэнь Сэлэнгын аймагта инженерээр хүдэлдэг, удаадахимни Харгааһатадаа тракторист. Одхон эхир хүбүүд—Володя Александр хоёрни Хушуун-Үзүүрэй дунда һургуулида арбадахида һуража байна. Цыремжит хүгшэмни пенсионер, ашанараа хараад һуудаг. Дала наһанайнгаа дабаан дээрэ гараад, жаргалтай тэнюун ажаһуунабди. Имэ һайхан байдал, жаргал имагтал ашата багшын һургаалаар бидэндэ олгогдоо ха юм даа.

Бухы наһанайнгаа хахадынь гэхэ гү, 31 жэлэй туршада Ленинэй партиин зэргэдэ жагсажа ябаһандаа омогорхоноб. Хаанашье, ямаршье ажал хэхэдээ коммунистын нэрэ зэргэ дээрэ үргэжэ ябааб. Амиды мэндэ ябаһан сагтаа партийна организациингаа зэргые саашадань бэхижүүлхэ, коммунист бүхэнэй харюусалга, журам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадахаб гээд түрэл ленинскэ партидаа үгэеэ үгэнэб.

Үндэр наһатай болоно амаралтада гарабашье, колхозойнгоо хүдэлмэридэ шадал соогоо хабаадажа, хубитаяа оруулалсанаб. Табадахи жэлээ луговодоор хүдэлжэ байнаб. Д. Э. Эрдынеев бидэ хоёрто 70 гектар сабшалан Дээдэ-Харгааһатада даалгагданхай. Үнгэрэгшэ ган гасуур жэлдэ даалгагдаһан участогайнгаа 20 гектарай тус бүриһөө 22 центнер ургаса хуряагаа һэмди.

Хэрбээ сабшалан дээрээ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ шадал зэргээрнь оруулаад, саг соонь хэдэн удаа һайнаар уһалаад байбал, үбһэн ехээр абтаха гэжэ би хэлэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, 1963 ондо Дээдэ-Харгааһатын сабшалан дээрэһээ гектарай 48 центнер хүрэтэр үбһэн хуряагдаһан юм.

Даша Эрдынеев бидэ хоёр даалгагдаһан 70 гектар сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 25 центнерһээ бага бэшэ ургаса мүнөө жэлдэ абаха гэһэн зорилго урдаа табинхайбди. Энэ жэлдэ ехэ саһан оронхой. Һайрам алдахагүй гэжэ хоёр үбгэд эртэ үглөөнһөө үдэшын боро хараан болотор участок дээрээ ажалланабди. Сабшалан дээрээ нэгэшье мал ябуулхагүйбди. Ханаабнай үшөө намар байхада сэбэрлэгдэнхэй, хаалтанууд заһабарилагданхай.

Коммунист бүхэн өөрынгөө үгэ ба ажал хэрэгээр хүнүүдэй зориг бадаруулжа шадаха, үнэн сэхэ, журамтай байха ёһотой гээшэ. Гэтэр партийна журам эбдэдэг, эдэбхи үүсхэл багатайгаар ажалладаг коммунистнууд бидэнэй дунда үшөөл бии байһаар. Жэшээнь, залуу коммунист С. Очиров партийна суглаандаа ходо ерэдэггүй, гэшүүнэйнгээ түлбэриие саг соонь түлэдэггүй, ажалдаа халирхайгаар хандадаг боложо вахалһан юм. Залуу нүхэр юундэ тиимэ ябадалда ороо гэхэдэ, партийна организациин секретарь, коммунистнууд тэрээндэ шанга эрилтэ табяагүй, зүб мүрөөр хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдоогүй байгаа бшуу. Тэрээнһээл уламжалан, Очиров партийна даабариһаа арсадаг болоно захалаа. Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлдэлгын үедэ партийна организациин секретарь залуу нүхэртэй оло дахин хөөрэлдэһэн, коммунистнуудай суглаан дээрэ тэрэнэй һула журам зүбшэгдэһэн байна. Нүхэр Очиров буруу ябадалаа мэдэрээ. Мүнөө Сергей Очиров партийна организациин эдэбхитэй агитатор болонхой. Уран һайханай коллектив хүтэлбэрилдэг. Аймагай уран һайханай коллективүүдэй түгэсхэлэй харалгын болоходо манай колхозой оюун бэлигтэн магтаалда хүртөө һэн. Хэдэн номернуудынь республиканска түгэсхэлэй концертдэ табигдаа, сэнхир экранаар харуулагдаа юм.

Партийна шэнэ билет абалга гээшэмнай гүнзэгы удха шанартай ушар ёһолол болоно. Документээ һэлгээд байхадаа коммунист бүхэн өөрыгөө шэмхэлжэ үзэхые, Ленин багшын парти тухай хэлэһэн үгэнүүдые хэр наринаар сахина гээшэбиб гэжэ алхам бүхэндөө шэбшэжэ ябахые партийна шэнэ билет уялгална.

Э. ЦЫРЕНОВ,
Мухар-Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой Харгааһатын отделениин луговод.

ЗАЛУУШУУЛАЙ МҮРЫСӨӨН

Комсомол ажабайдал

Залуушуулые коммунис ёһоор, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхын, тэдэнэй мэргэжэл, шадаабари дээшэлүүлхын тула үе үе болоод мэргэжэл мэргэжэлээрнь творческо мүрысөө — конкурс үнгэргэхэ шухала гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет социалис мүрысөө эмхидхэлгые саашадань һайжаруулха тухай тогтоол соогоо партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай анхарал хандуулһан байна.

Имэ мүрысөөн «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордено «Электромашина» заводто өөрын түүхэтэй, һүүлэй жэлнүүдтэ заншалта болонхой, заводой гол мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд — токарь, слесарь, фрезеровщик, гагнууршан, намотчик, изолировщигууд хабаадалсаһан байна. Эдэ харалга-конкурснууд ехэ һонирхолтойгоор үнгэрдэг, олон хүдэлмэришэд хабаадалсадаг, залуушуулай мэргэжэл дээшэлүүлгэдэ, эдэбхи үүсхэлэй ургалтада һайнаар нүлөөлдэг байха юм.

Үнгэрһэн март һарада заводой комсомолой комитедэй үүсхэлээр залуу токарьнуудай конкурс үнгэргэгдэжэ, энээндэ манай заводойхиһоо гадна, мүн судна бүтээлгын, шэлэй заводуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Тус конкурс Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаба.

Энэ харалга үнгэргэхын тулада ехэхэн бэлэдхэл хэгдэһэн байна. Харалгын заводской комисси байгуулагдаа, тэрэниие коммунист М. И. Бузанов хүтэлбэрилөө. Районно комиссиие ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Г. Киберов хүтэлбэрилбэ.

Комиссиин гэшүүн бүхэн харюусалгатай даабари абаһан. Залуу инженер-технолог Фёдор Чебунин токарьнуудай бүтээхэ деталь тодорхойлжо, зурагынь бэлдэбэ. ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Виктор Гущин цехүүдэй комсомольско организацинуудай секретарьнартай хөөрэлдэжэ, мүрысөөндэ хабаадаха дуратайшуулые элирүүлжэ, теориин асуудалнуудаар билетүүдые бэлдээ.

Хараалагдаһан үдэртэ мүрысөөн болоо һэн. Дүнгүүдынь согсолходо, судна бүтээлгын заводой залуу токарьнууд эрхим үрэ дүн харуулба. Абажа болохо 100 баллһаа коммунист Павел Волынко 93,3, партиин гэшүүн Алексей Иванов — 90, комсомол Николай Барчук — 85,5 балл абажа, нэгэдэхи, хоёрдохи һууринуудые эзэлбэ. Гурбадахи һуурида шэлэй заводой токарь Владимир Кузнецов, «Электромашина» заводой Николай Романюк гэгшэд гараа.

Мүрысөөнэй болоно байхада энээн тухай заводой радиогоор дамжуулагдаһан, мүрысөөндэ илагшад тухай «Сахилгаан» хуудаһан гаргагдаа. Конкурсдо түрүүшын гурбан һуури эзэлэгшэдтэ «Районой эрхим залуу токарь» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдожо, ВЛКСМ-эй райкомой Хүндэлэлэй грамота ба үнэтэ шангууд барюулагдаа.

Мүрысөөнэй һүүлээр тэрээндэ хабаадагшадтай, мүн залуу токарьнуудай багшанартай һонирхолтой хөөрэлдөөн болоо. Тэдэнэр мэргэжэл тухайгаа, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэхэ зуураа, һанамжа, дурадхалаа андалдаа.

Заримыень доро дурдая.

Судна бүтээлгын заводой токарьнууд П. Волынко, Н. Барчук гэгшэдэй багшань Пётр Кузьминов: мэргэжэл мэргэжэлээр үнгэргэгдэдэг харалга-конкурснууд хүмүүжүүлхы тон ехэ удха шанартай. Энээндэ хабаадахаар шиидэһэн залуушуул эртээнһээ бэлдэнэ, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, ахамад нүхэдтэйгөө хөөрэлдэжэ, дүй дүршэлынь халан абахые оролдоно, техническэ литературатай танилсана. Минии һурагша комсомол Барчук тухай хэлэхэ болоо бол, токарёор жэл тухай хүдэлжэ байгаа юм. Мэргэжэлдээ ехэ дуратай, ажалайнгаа нюусые олохые, шэнэ юумэ мэдэжэ абахые хододоо оролдожо ябадаг, токариин ажал тухай литература уншадаг, хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулиин 9-дэхи класста һурана. Мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлһэндэнь гайхахагүйб.

Токарь Павел Волынко (1-дэхи һуури эзэлһэн): нүхэдэйнгөө ажаллахые анхаралтайгаар хаража байгааб. Олониинь үнэтэ сагаа минин гээнэ. Ушарынь гэбэл, оншыень, онол аргыень олоно шаданагүй, хүдэлмэрилхэ һууриия, ажаллаха инструментнүүдээ һайса бэлдэнэгүй. Деталь бүтээхэдээ би «Электромашина», шэлэй заводуудай токарьнуудые 30,9 минутаар түрүүлжэ дүүргээб. Харин «Электромашина» заводой кран бүтээлгын цехэй 4-дэхи разрядтай токарь Алексей Ляпкин намһаа аяар 46 минута гээгдээ бшуу. Минии һанахада, эдэ нүхэд мэргэжэлдээ хабаатай техническэ литература уншанагүй, эрхим токарьнуудай ажалай түрүү онол арга шудалжа, халан абахые оролдоногүй хаш. Мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ гэбэл, маанадта арга боломжо бии ха юм. Техническэ библиотекэ предприяти бүхэндэ хүдэлнэ, элдэб журналнуудта манай хүдэлмэри тухай бэшэгдэнэ.

«Электромашина» заводой токарьнууд тухай хэлэхэ болоо бол, үшөө нэгэ һонин ушар үзэгдэбэ. Коммунис ажалай нэрэтэй электромеханическа цехэй 4-дэхи разрядтай токарь коммунист Анатолий Ложкин тус мүрысөөндэ хабаадалсаа юм. Шанарай өөрын тэмдэгтэй, заводтоо халаан бүриингөө даабари 150 процент хүрэтэр дүүргэдэг. Харин энэ мүрысөөндэ нэгэ деталь бүтээхэдээ аяар 62 минута гаргашалжа, технологическа 8 алдуу гаргажа, һүүлшын һуури эзэлбэ. Энэ нүхэр саашадаа 4-дэхи разрядай мэргэжэлээр хүдэлжэ шадаха гү, шанарай өөрын тэмдэг хэр зүб олгогдоо юм гэжэ һайса бодожо үзэхыень электромеханическа цехэй партийна бюродо харалгын комисси дурадхаба.

Үнгэргэгдэһэн энэ ... курс-харалгаһаа ямар ... лол хэлтэйб?

Олон залуу токар... тэдэнэй тоодо Виктор ... тин («Электромашина» ...), Юрий Гусев (судна бү... завод), Валерий Ма... (шэлэй завод) теори... талаараа бэлэдхэл ... байшоо. Комсомолой орг... цинууд энээндэ горитой ... хараалаа хандуулха ёһо...

Имэ мүрысөө залуу ... мэришэдэй дунда саашад... үнгэргэжэ байха ... Ушарынь гэбэл, тэдэнэй ... гэжэл шадабари дээшэл... ажалай үндэр бүтээса ... ха, продукциин шанар ... руулха хэрэгтэ, теори... эрдэмээ дээшэлүүлгэд... һайнаар нүлөөлнэ бшуу.

Зүгөөр комсомолой ... зацинууд энээндэ тон ... салгатайгаар хандаха, ... мол залуушуулые эд... гээр, өөһэдтэнь түһ... хабаадуулхын тулада ... лэй, ойлгуулламжын ех... мэри ябуулха уялгатай.

Н. ДЕМ...
«Электромашина» завод... инж...

Надежда Никитовна Постникова Загарайн аймагай Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда олон жэл соо һаалишанаар хүдэлнэ. Тингэжэ ажалай баян дүй дүршэлтэй болонхой. Үнгэрэгшэ ойн баярай жэлдэ даажа абаһан үнеэн бүриһөө 2.454 килограмм һү һаажа, ажахынгаа һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

Малшадай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, энэ жэлдэ ажалай ехэ амжалта туйлахаар зориглонхой. Үнгэрэгшэ март һарада үнеэн бүриһөө 198 килограмм һү абаа. Ажалдаа эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө ВДНХ-да ошохо болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан Н. Н. Постникова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ОРОЛДОЛГЫН АШААР...

Загаһатын совхозой Хүсөөтын һүнэй фермын коллектив малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, хараалһан түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхын тула үдэрһөө үдэртэ оролдосотойгоор ажаллажа байнхай. Тус фермые дүршэлтэй малшан коммунист Иван Михайлович Михайлов даана.

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэлэй түрүүшын кварталые Хүсөөтын һаалишад амжалтатайгаар үнгэргэбэ. Энэ ажалша бэрхэ коллектив һү һааха түсэбөө 103 процент, гүрэндэ худалдалгаяа 101 процент дүүргээ. Гурбан һарын туршада фермээрээ үнеэн бүриһөө 423 килограмм һү һаажа абаба. Энэнь нёдондоной энэ үеынхиһөө холо дээгүүр.

Ажахын бэрхэ һаалишадай нэгэн Анна Ананьевна Мосорова эндэ хэдэн жэлэй туршада ажаллана. Байгша ондо түрүү һаалишан харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө 1800 килограмм һү һааха түсэбтэй юм. Анна Ананьевна 20 үнеэнэй тус бүриһөө 3 һарын туршада 620 килограмм һү һаажа, ехэ һүнэй түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэбэ.

Хүсөөтын һаалишад болохоёо байһан республикынгаа алдарта 50 жэлэй ойн баярые нэрэтэй солотойгоор угтахын тула оролдожо байнхай. Эндэхи һаалишад гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн үряа доро ажаллана.

Ю. ЦЫБИКОВ.
Хэжэнгын аймаг.

БРИГАДЫМНАЙ ЗОРИЛГО

Эрдэм, техникын улам түргэнөөр хүгжэжэ байгаа мүнөө сагта хүдөөгэй механизаторнуудай үүргэ, уялгань бүри ехэ болонхой. Республикымнай колхоз, совхозуудта хэгдэдэг динлэнхи ажал оньһон машинын хүсөөр бүтээгдэдэг гээшэ. Мүнөө үеын механизатор хүдөө ажахын ямаршье һалбарида хэрэгтэй, найдамтай хүниинь болоно гэхэдэ алдуу болохогүй гэжэ һананаб.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ажахымнай механизаторнууд гектар бүриһөө 15 центнер орооһо таряа хуряаха, 300 центнер кукурузын набша намаа ургуулха социалис уялгатай байһан юм.

Таряашан гэһэн нэрэ зэргэдээ хүрэмөөр абаһан социалис уялгаяа ажахымнай механизаторнууд ямараар ажаллажа гараһан байнаб гэжэ тобшохоноор хөөрэжэ үгэмөөр.

Ээлэгдэмэл паар ажахыдамнай алишье талааараа ехэ ашатай. Жэшээнь, нёдондо 300 гектар ээлэгдэмэл паарта минеральна үтэгжүүлгэ хээд, 115 гектарай га бүриһөө 25 центнер, 260 гектарай га бүриһөө 18 центнер орооһо хуряажа абаа һэмди. Харин Хусын үтэг гэжэ 20 гектар таряалангай гектар бүриһөө 37 центнер таряан абтаа юм. Гэхэтэй хамта 200 гектар сэбэр паарай гектар бүриһөө оройдоо 14 центнер орооһон абтаа. Гурба дахин хахалжа, элдүүрилһэншье мүртөө нимэ бага ургаса абаһан байнабди. Тэрээнһээ гадна 600 гектар намарай паар урда жэлдэнь хахалагдаһан байгаа. Эртүүр хахалагдаһан намарай паар, нэгэдэхеэр, һолоомоной узуур, үндэһэн үмхиржэ, ерэхэ жэлэй ургасада һайн тэжээл бэлдэнэ. Хоёрдохёор, хабарай тарилгын үедэ газар элдүүрилжэ, үнэтэ сагаа барангүй, харин газарай хүрьһэндэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулхада таатай. Тиигэжэ 800-гаад гектар таряалангай га бүридэ 2 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулһанай ашаар 770 гектар таряалангай га бүхэнһөө 17,6 центнер орооһо хуряажа, аймагай механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, «алтан плугаар» шагнагдаа һэн.

Мүн тэжээлэй ургамалнуудые таридаг механизаторнуудннай яһала һайнаар ажаллажа, фермынгээ 388 үнеэн, мянга гаран хонидто үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхэ шэмэтэ тэжээл бэлдэһэн байна. Жэшээнь, арба гаран жэлдэ кукурузашанаар хүдэлһэн Владимир Доржиевич Машкинов 132 гектар газарай га бүхэнһөө 328 центнер ногоон набшаһа намаа хуряажа, силос болгон дараа.

Юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Согто Бальжинович Гомбоев 25 гектар дээрэһээ 20.800 центнер куузику ургуулжа абаа һэн. Эдэ хоёр нүхэдэймнай оролдосотой, үнэн сэхэ ажалай аша үрэ тон ехэ. Мүнөө Галбайн фермын һаалишад нёдондо жэлэй апрелиин нэгэнэйхитэй сасуулхада, 300-гаад килограммаар, Табалангуудай фермынхид — 200 килограммаар ехэ һү һааба.

Юһэдэхи табан жэлэйнгээ эгээ шиидхэхы гурбадахи жэлдэ орооһо таряанай үндэр ургаса абаха гэһэн социалис уялгатай. Жэшээнь, 659 гектар таряалангай га бүриһөө 18 центнер шэниисэ, мүн 175 гектар газарай га бүхэнһөө 14 центнер горох хуряагдажа абтаха юм. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула апрелиин 10-һаа таряаландаа минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа эхилээбди. Тиихэдэ хүн зондоо хүндэтэй, үнинэй механизатор Дамнин Шагжиевич Истаев хамта ажалладаг Василий Поповтой апрелиин 6-һаа газараа борнойлжо дууһаа. Ажалдаа харюусалгатайгаар, үнэн зүрхэнһөө хандадаг хүнүүд бригадада олон юм. Тракторист бүхэмнай үнэн сэхээр, урагшаа эрмэлзэн ажалладаг. Тэрэгүй һаа баян ургаса ургуулжа шадахагүй байгаабди. Мүнөө таряаландаа минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа байгаа аха дүү Д. М. Гыргеновтэн, С. Л. Маланханов, залуу механизаторнууд В. Хамагаев, Б. Зарбаев, С. Азбонов гэгшэд бултадаа халаанайнгаа даабариие 130—140 процент дүүргэнэд.

Тиихэдэ шэмэтэ тэжээлэй ургамалнуудай мастернууд Ажалай Улаан Тугай ордено Согто Бальжинович Гомбоев, «талын дангиныһ» эзэн Владимир Доржиевич Машкинов хоёрнай өөһэдынгөө полинууд дээрэ наг шэбхэ сүлөө забдагүй зөөжэ байнхай. С. Б. Гомбоев мүнөө жэл 30 гектар газарта куузику тарижа, га бариһөө 850 центнер шэмэтэ тэжээл хуряажа абахаар хараална. В. Д. Машкинов урданай тарижа байгаа 132 гектар дээрэһээ 46.200 центнер кукурузын ногоо набша силос болгон дараха юм. Эдэ хоёр нүхэднай зориһондоо хүрэдэг, ажалша бэрхэ нүхэд гэжэ нютаг нугадаа алдаршанхай. Тэдэнэр абаһан социалис уялгаяа дүүргэхэ гэжэ батаар найдагдана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай бригадын механизаторнууд Галбайн һүнэй фермын дэргэдэ һайжаруулагдамал бэлшээри түхеэрһэн юм. Хабарайнгаа тарилга дүүргэһээр Табалангуудай фермын дэргэдэ имэ түхэлэй бэлшээри түхеэрхэбди.

Байгша ондо абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула бидэ бүхы шадабари, мэргэжэлээ гарган ажалланабди.

М. ЛЕОНТИНОВ.
«Восточные Саяны» колхозой Галбайн отделениин тракторно-таряан ажалай бригадир.
Түнхэнэй аймаг.

Дүршэлтэй малшан

Владимир Павлович Неродов «Путь к коммунизму» колхозой Зырлигэй һүнэй фермэдэ малшанаар 9 жэлэй туршада ажаллаха зуураа суг хүдэлдэг нүхэдтөө хүндэтэй болонхой юм. Дүй дүршэлтэй үхэршэн үбэлэй һаранuудта эндэ кочегараар ажаллахынгаа хажуугаар шадал муутай 50 буруу өөрынгөө дураар даажа абаһан. Владимир Павлович тэдэнээ хэдэн бүлэг болгожо, һайнаар харууһалжа шадаа. Һаяхан тэдэнээ тобир тарганаар ондо оруулжа, үхэршэндэ тушааба. Май һарын тэнгээр фермынгээ үнеэдые зулгы ногоондо адуулхаар зэһэнхэй.

Л. ХАЛТАНОВ.
Прибайкалиин аймаг.

БЭРХЭШЭЭЛ ДАБАГДАА

Энэ үбэлжэлгэ хадаа ... най Ахын аймагай ма... дай шангахан шалга... боложо үгэбэ. Юуб г... хүйтэн шанга байжа, ... ороһон зузаан саһан б... ри хушажархёо һэн. ... дүрбэн сагта хээрын ... шээридэ ябадаг малд... хэшээлтэй байдал то... доо, тэдэниие харуу... байдаг малшадта бү... хүндэ хүшэр саг боло... даа.

Мүнөө тэрэ бэрхэш... саг үнгэрбэ. Хабарай ... най дулаан элшэдэ ... хайлажа эхилһээр ... Хагдан гараа, малай э... сэ бии болобо.

«Улаан Аха» кол... малшад мүнөө үедэ ... хи табан жэлэй гурб... шиидхэхы жэлэй т... уялгануудые дүүргэх... лөө хам оролсонхой. Н... хи кварталай дүн... энэ колхоз малай үб... гые һайнаар үнгэрг... һаалияа дээшэлүүлһа... лай тоо олошоруулһан... лөө КПСС-эй рай... аймагай Соведэй гүй... мой дамжуулгын Ула... та хүртэбэ.

Тус колхоз үнгэрһэн ... һарын туршада мүн ... жуулгын Улаан тугта ... һэн. Һаалишад нүхэд ... гырова, Ошорова бол... сад уялгаяа амжал... гаар дүүргэжэ, ... Хүндэлэлэй самбарта ... дэбэ. Үхэршэд Л-Н. С... тагаев, Л. Д. Сан... П. Б. Быков, С. С. ... лов, В. А. Патархеев ... харууһалжа байһан ... гарза гайда оруул... һайнаар адуулна.

Һаяхан аймагай ве... циин врач нүхэр Б. Д... тагаев гэгшэтэй энэ ... зой олонхи ферм, ... нүүд дээгүүр ябажа, ... дай хүдэлмэритэй тан... ерээ һэмди.

Булаг. Хонишон ... Цыбиковатай уулза... Энэ нүхэр урдань оло... дэ һаалишан ябаа юм. ... урагшатай ажаллажа, ... гай һаалишадай дунд... түрүү зэргэдэ ябад... Харин хонин ажалд... дохи жэлээ хүдэлнэ. ... мүнөө үедэ түлг... харууһална.

Булагта имагтал ... байра түхеэрэгдэн... Хонишод В. Л. Шар... нов, Б. Л. Дугарова ... эхэ хонидые адуулна ... хэр Дугарова 200 ... хурьгадые абаад бүр... тэнөөр тулжүүлнэ.

Колхозой эрхим һаал... Я. М. Ошорова, малшад ... Дмитриева, Д. С. ... гаева, хонишон С. М. ... дурова гэгшэд Обо... ажаллана. Эндэхи ... нэгэ бүлэдэл адли ... этэйгээр хүдэлнэ.

— Манай Обоот... гарзада оруулһан хү... даа,— гэжэ нүхэр О... хөөрэнэ. — Бидэ рес... кынгаа ойн баярые ... бэлэгүүдээр угтаха ... хүсэлтэйгөөр ажалл...

Үнэхөөрөө, эндэ ... даа бэрхэ малша... доторое мэдэжэ ... нүхэд ажалладаг. А... абьяастайгаар, нягта ... наар хандажа байн... нүүд.

Малшад Шой-Ним... фья, Дари Гармае... бүлэ баһал һанаа ... дүүрэн, хүхюун баярта ... Ажалай урагшатай ... хада малшадшье ури...

В. ГАЛСА...
Аха.

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ—ҮНДЭР УРГАСАДА

САГ ОЙРТОО, ШАМДАХААР БОЛОО

Үдэр хоногой үнгэрхэ бүри хабарай тарилгын халуун хаһа улам ойртоно байна. Тиин орон дотор дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон республикымнай ажахынуудай таряашад байгша ондо орооһо таряанай баян ургаса хуряахын тула мүнөө бии байгаа үрэһэ хүрэнгөө сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхын түлөө шангаар ажаллана. Һүүлэй мэдээгээр олонхи аймагуудай колхоз, совхозууд үрэһэ хүрэнгөө саг болзортонь сэбэрлэжэ, хатаажа, һайн шанартайгаар бэлдэнхэй.

Гэбэшье орооһо таряа ехээр ургуулдаг Улаан-Үдын, Захааминай, Прибайкалиин аймагуудай ажахынуудта тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһэн үшөөл ехэ байһаар. Ушарынь хадаа зарим ажахынууд үрэһэнэйнгөө орооһо һаланаар хадагалжа, ехээр муудуулаа.

Жэшээлбэл, Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоз 1.000 центнер обёосойнгоо үрэһэ таряанай бог хогһоо сэбэрлэгдээгүй тоог дээрэ гаргажа, хуу худхажархёод, мүнөө дахин сэбэрлэхэ баатай болоод байнхай. Тиихэдэ тэрэл аймагай Яруунын совхозой Шэрэнгиин отделениин таряашад асарагдаһан обёосойнгоо үрэһэ хангалтагүйгөөр хадагалжа, ешмээнтэй холижо, бэрхэтэйхэн байдалда ороод байна.

Гадна зарим ажахынууд хадагалагдаһан үрэһэ хүрэнгэеэ шалгангүй байжа, ургаха хүсыень нилээд доошолуулаа. Жэшээлбэл, Захааминай аймагай Харацайн совхоз 1.000 центнер обёосойнгоо үрэһэнэй ургаха хүсые 14 процентээр муудхуулаа. Тиихэдэ «Красный Октябрь» колхоздо 600 центнер шэнниисын ургаха хүсэниинь 17 процентээр доошолһон байба. Мүн имэрхүү ушар Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец», «Путь к коммунизму» колхозуудта тохёолдобо. Ушарынь гэхэдэ, дээрэ дурсагдагша ажахынууд орооһо таряанайнгаа үрэһэ хүрэнгэ ехэ шиигтэйгээр хадагалһан дээрэһээ муудуулаа гээшэ.

Аймагуудай ажахынуудта тарилгын үрэһэнэй дутамаг дээрэһээ республикымнай колхоз, совхозуудта хүршэ область, хизаарнуудһаа диилэнхидээ хүсэд һайнаар сэбэрлэгдээгүй, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй хүрэнгын орооһон ехээр асарагдажа байна.

Тиимэһээ таряа тушаан абадаг пунктын хүдэлмэришэд асарагдаһан энэ үрэһэеэ һайса сэбэрлээд, тарилгын шанарта хүргөөд, ажахынуудта эльгээхэ зэргэтэй. Гэбэшье, зарим пунктнууд энэ хүдэлмэри хайша хэрэгээр ябуулна гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээлбэл, таряа тушаан абаха Загарайн пунктын Шэнэ-Элхиин отделенидэ Хэжэнгын аймагай совхозуудта эльгээгдэхэ тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй обёосой үрэһэн асарагдаһан байгаа. Тэд дурсагдагша отделениин хүдэлмэришэдэй муугаар сэбэрлэһэндэ хүрэнгын орооһон баһал бог буртагтай зандаа үлэшөө юм.

Удаань республикын болон аймагай госсеминспекциин хүдэлмэришэд энээниинь элирүүлээд, дахинаа сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхыень дурадхаһан байгаа. Имэ дохёо абаһан пунктын директор нүхэр Казаков яаралтайхан Шэнэ-Элхи ерэбэшье, дахинаа илгажа, сэбэрлэхэдэмнай ямаршье туһа болоогүй гэһэн хуурмаг акт аржытар бэшээд, аймагайнгаа госсеминспекциин начальнигай гар табюулжа баталуулһаниинь элиршэлэгдээ. Тиихэдэ имэрхүү ябадал Билюутын пунктда ушарһан байна. Тус пунктын хүдэлмэрилэгшэд Сэлэнгын госсеминспекциин шэнжэлһэн дүнгүүдые хүлеэжэ ядаад, саарһа данса дээрэнь эрхим сортын гэһэн хуурмаг тэмдэглэл госсеминспекциин нэрэһээ хэжэ, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй хүрэнгэеэ ажахынуудта эльгээһэн байба. Энэ элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд юу харуулнаб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, пунктнуудай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд болон госсеминспекциин зарим хүдэлмэришэд даалгагдаһан ажалдаа хайша хэрэгээр хандажа, колхоз, совхозуудые зоргоороо мэхэлжэ, төөрюулжэ байба бшуу.

Мүнөө таряа тушаан абадаг алишье пунктда хүрэнгын орооһо сэбэрлэхэ, томо жэжээрнь илгаха оньһон машинанууд захаһаа олон. Гэбэшье ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандажа, ёһын тэдыдэ үнгэргэдэг заримашуулай гэмээр нимэ бузагай голодоһон гаргагдажа, бүхы хүдэлмэринь хойшо татагдажа байна гэжэ хэлэлтэй. Зүгөөр саашадаа энээнтэй эбсэжэ огто болохогүй, бии дутагдалыень дары усадхажа, өөрынгөө гү, али асарагдаһаншье хүрэнгөө түргэн сагта һайнаар сэбэрлэжэ, заабол — I—II классай шанарта хүргэхэ бологдоно.

Республикымнай ажахынуудта шииг нойтоороо, ариг сэбэрээрээ, ургаха хүсөөрөө тарилгын шанарта хүргэгдэһэн нэгэ миллион центнер шахуу үрэһэнэй орооһон бии юм. Тиин энэ хүрэнгөө хордожо, тарилгадаа бэлдэхэ хүдэлмэреэ олохон аймагууд эхилээдүй байһаар. Энээниие баһал оройтуулжа болохогүй. Юуб гэхэдэ, саг соогоо хордогдоһон үрэһэнэй ургаха хүсэниинь дээшэлдэг байна гээшэ.

Һүүлэй мэдээгээр аймагуудай ажахынуудта 200 мянган центнер хүрэнгын ороохоной ехэ шиигтэй байһаниинь элирүүлэгдээ. Тэд энэ үрэһэеэ ойрын үдэрнүүдтэ складһаа гаргажа һалхигуулан хатааха шухала. Тиихэдээ тоог дээрэхи бог буртагтай таряанайнгаа үлөөдэһэ бултыень зөөжэ абаашаха хэрэгтэй. Тэрэгүй һаа, шанга һалхинда обоолоотой бог буртагынь хиидэжэ, үрэһэнэй ороохонтой холисолдохо болоно гээшэ.

Үдэр хоногууд уһанай урасхал мэтэ түргэн үнгэржэл байна. Иигээд дулааржа эхилбэ гээшэ. Тиигэжэ хабарай тарилгын халуун хаһа хаа хаанагүй эхилбэ. Байгша ондо орооһо таряанай тогтууритай баян ургаса хуряахын тула үрэһэ хүрэнгөө һайса сэбэрлэжэ, эдэ үдэрнүүдтэ түгэс бэлдэхын түлөө бүтэдөөрөө оролдохо болонобди.

В. ТАРАСОВА,
республикын гүрэнэй үрэһэнэй инспекциин начальник.

Политическэ hуралсал

ТОДОРХОЙ ТООНУУД ХЭРЭГТЭЙ

Юрэнхыдөө, элдэб янзын номууд хашартай хэрэг гэжэ ярим хүнүүд hанадаг. Үнэн дээрээ тоонуудай ашаар олон хүн тодорхой тобшолол хэжэ болохо байдаг ха юм.

— Граждан авиациин ажал хүдэлмэри түсэблэлгэ юунhээ эхилдэг юм? — гэhэн асуудал [illegible] шагнагшадай урда табигдаба. «Самолёдүүдэй [illegible] түсэбhөө эхилдэг», — гэжэ тайлбарилдагбди. Жэшээлхэдэ, «Улаан-Үдэ — Эр-[illegible]» гэhэн маршрудаар «АН-24» самолёт үдэр бүри 4 рейс хэнэ. Энэ маршрудаар [illegible] hэн хойшоо жэл соо хэды [illegible] гарганаб?.. Юрын лэ тоо болгоhон бээ? Зүгөөр иимэ тоололго хэхэ шухала байдаг.

Һүүлээрнь тонно-километраж, олзо орно, пассажирнуудые, ашаа, газетэ, журнал зөөхэ түсэблэлгын гол ёhо гуримуудые тайлбаридаг, ямар тоо, баримтануудые граждан авиациин министр баталнаб, ямарынь — нютаг [illegible] гэжэ [illegible] асуудалнуудые тайлбаридаг болонхойб.

Самолёдуудые жолоодогшодой подразделениин «граждан авиациин түсэблэлгын үндэhэ hууринууд» гэhэн темые нилээд, бортмеханигүүд, штурманууд hонирхон шагнадаг хэбэртэй. Юундэб гэхэдэ, пилодууд экономикын асуудалаар hонирхожо, энэ гү, али тэрэ баримтые тайлбарилжа үгэхые гуйна.

«Граждан авиациин экономико, эмхидхэл ба түсэблэлгэ» гэhэн тематикаар аэропортын бүхы участогуудта сар бүри лекцинүүдые [illegible]. Иимэ хэшээлнүүд урид баталагдаhан түсэбэй ёhоор үнгэргэгдэнэ. Экономико болон үйлэдбэриин эмхидхэлэй асуудалнуудые hайнаар мэдэхэ эрнүүд экономическа эрдэм ухаанай асуудалые коллективтэ соого нэбтэрүүлдэг.

Жэшээлэхэдэ, манай авиапредприятиин түсэблэлгын таhагай начальнигай орлогшо О. В. Серова тодорхой материалнууд дээрэ үндэhэлhэн хэдэ хэдэн лекцинүүдые уншажа, предприятиин экономическа дүнгүүдтэ ехэ анхарал хандуулhан байна. О. В. Серова hамтын удэрнүүдтэ вертолётчигуудай подразделениин ошожо, «Арадай ажахыда вертолёдой авиациин гол дүнгүүд тухай» гэhэн лекци уншаа. Гэхэтэй хамта предприятиин халхэе холбоотой, автобаазын, түлишын материалнуудай, ашаа зөөлгын таhагуудай коллективүүдтэ «Ажалай эмхидхэл нарин журамта, материална урмашуулга тухай» гэhэн хөөрөөн ехэ анхаралтайгаар шагнагдаа.

Инженер - экономистнууд М. Н. Давыденко, М. И. Рыбакова, ажалай ба салин хүдhэнэй таhагай [illegible] В. В. Ченкирова гэгшэд экономическа темэнүүдтэ хоёр шахуу лекцинүүдые уншана.

Улаан-Үдын авиапредприятиин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда экономическа эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ политинформаторнуудай бүлэг байгуулагдаhан юм. Тус бүлэгэй гэшүүд хахад жэл шахуу үе саг соо экономическа hуралсалай [illegible] 40 гаран лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Экономическа hуралсал саг зуураар ябуулха ёhо бэри. КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «Ажалшадай экономическа hуралсалые саашадань улам hайжаруулха тухай» тогтоол манай хүдэлмэриин эшэ үндэhэн болоходо үгэдэг. Экономическа hуралсалда юрэнхыдөө предприятиингаа дүнгүүдые харуулха гэжэ тон шухала гэжэ тоолонгоб.

Мэргэжэлтэн, авиа-хүдэлмэрилэгшэ бүхэниие арадай [illegible] гамнаха hургаха гэhэн зорилгоо манай авиапредприятиин партиина организаци, экономическа пропаганда ябуулха бүлэг hайнаар бэелүүлхэ гэжэ оролдоно.

Л. КАЛИНОВСКИЙ,
Улаан-Үдын авиапредприятиин экономическа пропагандын бүлэгэй хүдэлмэрилэгшэ.

БОДОТООР БЭЕЛЬЭН АГУУ СУРТАЛ

Агуухэ Октябрийн социалис революци буряад арадта эрхэ сүлөө асараа бэлэй. Хубисхалай урда тээ буряад арад зон гээгдэнги байдалтай, үгытэй ядуу байhан юм. Баяд ноёдой дарлалта доро, хаанта засаг түрын хашалга доро юрын буряадууд hуужа байгаа. Хэдэн арбаад дасан хиидүүд. 15 мянган лама, хубарагууд ажалшан арадай хүзүүн дээрэ hуужа байдаг бэлэй. Дээдэ hургуули гэхэhээ байтагай, нэгэшье дунда hургуули гэжэ байгаагүй.

Октябриин революциин ашаар, Совет засагай ашаар буряад арад өөрын гүрэн түрэтэй болоhон гээшэ. Энэнь агуу багша В. И. Ленинэй нэрэтэй нягта холбоотой. Владимир Ильичэй дурадхалаар РКП (б)-гэй Политбюро 1920 оной октябриин 14-дэ национальна гүрэн түрэ байгуулха асуудалаар тон шухала тогтоол баталан абаhан байдаг. «Зүүн зүгэй арадуудай ажаhуудаг нютагуудта РКП (б)-гэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» тогтоол баталагдаа.

Энэ тогтоолой ёhоор, зүүн зүгэй арадууд, тэрэ тоодо хальмагууд, буряадууд өөрын автономи байгуулха ёhотой гэжэ заагдаhан юм. 1921 ондо Буряад-Монголой хоёр автономито область нууд байгуулагдаа бэлэй. Нэгэ областьдонь ехэнхидээ Байгалай баруун талын буряадууд ороhон юм. Хоёрдохи областьдонь Байгалай зүүн талын буряадууд ороо бэлэй. Нэгэниинь РСФСР-эй бүридэлдэ, нүгөөдэнь Дальневосточно республикын бүридэлдэ байгуулагдаа.

Тус автономито область 100 мянган дүрбэлжэн километр газартай байгаа. 185 мянган зонтой, тэрэнэйнь 130 мянганиинь гэхэ гү, али 70 процентнь буряадууд.

Автономито областьнуудые байгуулhан ушар хадаа буряад арадай түүхэдэ ехэ удха шанартай байhан даа. Юуб гэхэдэ, Буряадай автономито совет социалис республикые, Буряад орондо гүрэн түрые байгуулха хэрэгэй эхин шата болоhон.

Хэнэйшье мэдэhээр, Владимир Ильич Ленин национальна асуудалаар манай Коммунис партиин бэелүүлхэ гол ёhонуудые, гол зорилгонуудые тодорхойлhон байдаг. Үндэhэ яhатанай, нацинуудай байдалаа өөhэдөө тодорхойлхо эрхэ хадаа марксистко-ленинскэ национальна программа үндэhэ hууринь болоно.

Манай ороной 130-аад үндэhэ яhатан бүрин түгэс эрхэтэй боложо, 1922 ондо hайн дуранай нэгэдэл ССР Союзда хамтарhан юм.

Бүхэсоюзна Центральна Гүйсэдхэхэ Комитедэй Президиум 1923 оной майн 30-да Буряад-Монголой автономито совет социалис республика байгуулха тухай тогтоол баталаа бэлэй. (1958 онhоо эхилжэ манай республика Буряадай АССР гэжэ нэрлэгдэнэ). Тиигэжэ манай буряад арад түүхэдэ түрүүшынхеэ национальна гүрэн түрэтэй болоhон гээшэ.

Манай республика бусад союзна, автономито республиканyудтал адли бшуу. Ленин багшын оролдолгын, заабариин ашаар бии болоhон юм. Энээнэйнь түлөө буряад арад баяр баясхалангаа сээжэ зүрхэндөө хадуужа ябаха юм.

Байгал шадарай тала дайдада, манай нютагта Совет засаг байгуулхын түлөө большевик революционернүүд-ленинецүүд П. П. Постышев, Е. Ярославский, И. Б. Бабушкин болон бусад шанга тэмсэл ябуулhан байна. Буряад арадай дундаhаа суута революционернүүд гараа. Нэрлэбэл, Ц. Ц. Ранжуров, М. Н. Ербанов, М. М. Сахьянова, М. И. Амагаев ба бусад болоно.

Буряад арад совет арадуудай бүлэ соо, совет арадуудай туhаламжаар, Коммунис партиин хүтэлбэри доро капиталис хүгжэлтын шатые алгасан гараад, социализм байгуулжа эхилээ.

Үнгэрhэн 50 жэлэй туршада Буряад орон доторнай социальна - экономическа, культурна гүн гүнзэгы хубилалтанууд болоо.

Манай республикада социализм байгуулха үедэ промышленна олон предприяти байгуулагдаа hэн. Тус предприятинуудые бодхолгодо аха дүү арадууд, нэн түрүүн ород арад ехэ туhаламжа үзүүлээ. Республикымнай ашагта малтамалнуудые ашаглалгада, фабрика, завод бодхоолгодо, буряад хүдэлмэришэн ангиие бии болголгодо Москвагай, Ленинградай, Украинын, Ураалай хүдэлмэришэд, техник, инженернүүд угаа эдэбхитэйгээр хабаадаhан юм. Жэшээнь, ороной зүүн зүгтэхи томо завод болохо Улаан-Үдын паровоз-вагон бүтээлгын (мүнөө локомотив-вагон заhабарилдаг завод) заводой барилгада СССР-эй 20 гаран үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд ажаллаа hэн. Бухы оронойнмнай хото городуудhаа машина, зэр зэмсэгүүд, элдэб түхеэрэлгэнүүд эльгээгдээ бэлэй. Мүнөө үедэ Ленинэй орденто Улаан-Үдын ЛВРЗ-дэ 30 гаран үндэhэ яhатан эбтэй эетэй нэгэ бүлэ болон ажаллажа байдаг.

Манай республика мүнөө олон hалбаритай промышленностьтай орон болоо. 1923 онтой сасуулбал, республикын промышленна үйлэдбэри 800 дахин дээшэлээ. Хүдэлмэришэнэй тоо 75 дахин ургаа. Республикымнай хүдэлмэришэд, электромотор, автокран, элдэб прибор, самолёт, онгосо, шэл, цемент, ноохон бүд болон бэшэ элдэб эд бараа үйлэдбэрилэн гаргана.

Буряад орондо бүтээн гаргагдаhан машина, хэрэгсэлнүүд, эд бараан Совет гүрэнэй 80 гарач область, хизаарнуудта эльгээгдэнэ, 40 шахуу харин оронуудта ябуулагдана. Харин манай республика бусад хизаар, область, республиканууднаа болон социалис гүрэнүүдhээ, бэшэшье хүрииэ оронуудhаа эд бараа, машина зэмсэгүүдые абана.

Ленинскэ кооперативна түсэб бэелүүлhэнэй ашаар үмсын ажалтай байhан малша, таряаша буряадууд хамтын ажалтай болоожо, зол жаргалаа олоhон, hайн тэнюун ажабайдалтай, ажаhуудалтай болоhон байна.

Буряад аймагуудта хамтын ажахынуудые, колхозуудые байгуулха үедэ Ленинградай хүдэлмэришэд ехэхэн туhаламжа үзүүлhэн гээшэ. Хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд социализмын түрүү үзэл сурталые, ангиин тэмсэлэй даншалхы дүй дүршэлые таряаша, малша хүнүүдтэ дамжуулаа hэн. Хүдөө нютаг, хүдөө тосхондо машина хэрэгсэл олоор эльгээгдээ, дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд, ударидагшад эльгээгдээ hэн.

Мүнөө Буряадай республикада 77 колхоз, 75 совхоз бии юм. Эдэ ажахынуудта элдэб машина, техникэ олон. Колхоз, совхозуудай тарянанай, сабшалангай талмай дээрэ, мал ажалда 12 мянга гаран механизатор ажаллана. Мал ажал, илангаяа хонин ажал түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. 50 жэлэй туршада хони, ямаанай тоо толгой таба дахин ургаа, мүнөө хоёр миллион хонид буряадай талаар бэлшэнэ. Гадна хахад миллион эбэртэ мал, 200 мянган толгой гахай ажахынуудта бии. Ороохо таряа ехээр абадаг болообди. Арбан жэлэй саада тээ республикын колхоз, совхозууд жэлдээ 289 мянган тонно ороохо абадаг hэн. Нёдондо жэл 540 мянган тонно ороохо таряан абтаhан байна. Хүдөө нютагуудта дээдэ hургуулитай мэргэжэлтэд олошороо. 1923 ондо республика соомнай дээдэ hургуулитай нэгэл агроном байгаа. Мүнөө үедэ колхоз бүхэндэ, совхоз бүхэндэ дээдэ hургуулитай 20-ёод мэргэжэлтэд ажаллана.

Социалис общество байгуулгын жэлнүүдтэ республикын арад зоной ажабайдал ехээр hайжараа. Хүн зоной абадаг олзо доход жэл бүри ургана. Хото, хүдөөдэ ехэ барилга хэгдэнэ, шэнэ гэр, байшангууд олоор бодоно.

Социализм байгуулгын жэлнүүдтэ буряад зон эрдэм hургуулитай, дээдэ мэргэжэлтэй болоо. Удха шанараараа социалис, түхэл маягаараа национальна соёл культура манай нютагта байгуулагдаа.

Мүнөө үедэ республика доторнай гурбан хүн бүхэнэй нэгэниинь дунда гү, али дээдэ эрдэмтэй болонхой. Республикадамнай 5 дээдэ hургуули: багшанарай, хүдөө ажахын, технологическа, соёл культурын институдууд, Новосибирскын худалдаа-наймаанай дээдэ hургуулиин филиал болоно. Эдэ дээдэ hургуулинуудта 20 мянган студентнэр hурана. Гадна найман техникум, тусхай дунда hургуулинууд бии. Тэндэ 22 мянган студентнэр hуража байна. Буряадай дээдэ hургуулинуудта, техникумүүдтэ буряад, ород, украин, эвенк, тува, хакас, монгол, еврей, армян, татар болон бусад олон үндэhэ яhатанай үхи хүүгэд hурана.

Манай республикада эрдэм-шэнжэлэлгэ угаа түргэнөөр хүгжэжэ байна. Наукануудай академиин Буряадай филиал хүдэлнэ. Тэрэ хадаа естественнэ наукануудай болон нниитын эрдэм шэнжэлэлгын институдуудhaa, арбаад отдел, лабораторинуудhaa бүридэнэ. Республика доторнай эрдэмэй 30 доктор, 450 кандидадууд ажаллана. Эдэнэр урдандаа өөhэдөө малшад, таряашад ябаhан гү, али малшад, таряашадай үри хүүгэд болоно.

Буряадай искусство, литература, соёл болбосорол угаа түргэнөөр урган хүгжэжэ байнхай. Манай уран зохёолшодой номууд СССР-эй олон арадуудай хэлэн дээрэ оршуулагдана. Маркс, Энгельс, Ленинэй сэсэ мэргэн бүтээлнүүдые, зохёолнуудые үзэнэ, ородой болон бүхэдэлхэйн литературын классигуудай зохёолнуудые уншана.

СССР-эй уран зохёолшодой холбооной гэшүүнээр буряадай 40 гаран зохёолшод hунгагданхай. Жэл бүри 150 ном болон брошюра 900 мянган хэhэгээр хэблэгдэн гаргагдана, тэдэнэй хахадынь буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэнэ. Республика доторнай 30 гаран газетэ, журнал гарадаг.

Буряадай АССР-тэ 4 театр, гүрэнэй филармони, дуу, хатарай ансамбь, соёл культурын 650 ордонууд, клубууд бии байна. Оперо, баледэй театр жэл бүри хүршэ оласть, хизаараар ябажа, өөрынгөө бүтээлнүүдые харуулна. Үнгэрэгшэ жэл Баруун Сибириин болон Алас-Дурнын томо хотонуудай ажалшадта зүжэг наадаяа харуулжа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэhэн байна. Манай искусствын амжалтые юун гэршэлнэб гэхэдэ, 1972 ондо «Арюун гоохон Ангар дүүхэй гэжэ балет эрхим hайнаар табигдаhанайнгаа түлөө композитор Баудоржо Ямпилов, солистнар Лариса Сахьянова, Пётр Абашеев, уран зурааша А. Тимин РСФСР-эй гүрэнэй дээдэ шанда хүртэhэн байна.

Элүүр энхэ байдалые хамгаалха талаар ехэхэн юумэн хэгдэнэ, хэгдэхэшье байха. Мүнөө үедэ республикадамнай 10 мянган оронтой 147 больница бии. Октябриин хубисхалай урда миил 41 врач бии байбал, мүнөө 1738 врач, 6.500 дунда hургуулитай эмшэд аймаг, хотонуудтамнай ажаллана.

Манай буряад арадай зол жаргал агууехэ ород арадтай, совет ороной бусад арадуудтай эбдэшэгүй хани барисаатай, нягта холбоотой.

Социалис общество байгуулха хэрэгэй түлөө ябуулагдаhан тэмсэлэй дүлэн соогуур манай арадуудай хани харилсаан, аха дүү ёhоной барисаан бии болоо, тиигээд саашаа ССР Союзай байгуулагдаhанhaa хойшо энэ барисаан, энэ нүхэсэл бүри бэхижээ, бүри хүсэтэй болоо. Буряадай АССР-тэ 90 элдэб үндэhэ яhатанай, арадуудай түлөөлэгшэд нэгэ бүлэ болоод, аха дүүгэй оршом байдалда ажаллажа байдаг. ССР Союзай 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, социализм байгуулха жэлнүүдтэ ехэ амжалта туйлаhанайнь түлөө национальна бүхы республиканууд, областьнууд, округууд Арадуудай хани барисаан гэжэ ордены шагнагдаhан байна. Тэрэ тоодо Буряадай республика, Агын Буряадай национальна округ, Усть-Ордын Буряадай национальна округ үндэр дээдэ энэ шанда хүртэбэ.

Манай орон дотор түгэс хүгжэнги социалис общество байгуулагдаа. Совет арад мүнөө үедэ коммунизм байгуулха дардам замда ороод, коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха зорилгонуудые бэелүүлжэ байна.

Буряадай республикын ажалшад коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадана. Наймадахи табан жэлэй түсэбые республикамнай болзорhoo урид дүүргээ hэн. Партиин XXIV съездын шиидхэбэриие, 9-хи табан жэлэй даабариие дүүргэхын түлөө манай республикын ажалшад эршэтэйгээр тэмсэжэ байна. 9-хи табан жэлэй туршада Буряадай республикын промышленна үйлэдбэри нэгэ хахадаар ехэ болохо. Ямар шэнэ предприятинууд ойрын жэлнүүдтэ бодхоогдохоб гэбэл, Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинат, Галуута-Нуурай дэргэдэ баригдажа байhан электростанци, Холбоолжоной шулуу нүүрhэнэй уурхай, Улаан-Үдын трикотажна фабрика, гуталай фабрика, үтэгжүүлгэ гаргадаг Ошурковай завод гэхэ мэтэ болоно. Бухыдөө 40 томо барилга бүтээгдэхэ.

Зүблэлтэ Буряад ороной ажалшад хуушанай мунхаг байдалhaa капиталис хүгжэлтые алгасан гараад, социалис общество нэрэтэй түрэтэйгөөр байгуулаад, коммунизмын дардам замда ороод урагшаа шуумайжа ябана.

Буряад республикын байгуулагдаhaap 50 жэлэй ойн hайндэрые угтахынгаа урда тээ буряад арад түрэл Коммунис партидаа, совет правительстводоо гүн сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргэнэ, тиигээд саашадаа бүри эршэм габьяатайгаар ажаллахабди гэжэ мэдүүлнэ. Партиин табиhан асари ехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхээр шиидэмгэй байhанаа үшөө дахин мэдүүлнэ.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидат, доцент.

АЙЛ БҮХЭНДЭ— НОМУУД

Ном суглуулдаггүй айл үгы шахуу гэбэл алдуу болохогүй. Эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхын тула уншагдадагшье, мүн уран hайханайшье номуудые зон олоор худалдан абана. Политическэ, эрдэм наукын, уран hайханай номуудые уншаха эрмэлзэл болбол манай совет арадай нилээд хүгжэhэнэй гэршэ болоно.

«Манай ороной арад зон айхабтар ехээр номоор hонирхоно, — гэжэ партиин XXIV съезд дээрэ Л. И. Брежнев хэлэhэн юм. — Совет арад дэлхэй дээрэ эгээл ехээр уншадаг гэжэ тоологдоно».

Үнэхөөрөөшье, ном хадаа үниинhөө хойшо манай ажалшадай ажабайдалтай нягта холбоотой болонхой. 180 миллион хүн библиотекэнүүдhээ ном абажа уншана.

Манай республика дотор ажалшадта ном худалдалга жэл бүри үргэдэжэ байна. Хэрбээ 1970 ондо нэгэ хүндэ дунда зэргээр 2 түхэриг 61 мүнгэнэй ном худалдагдаhан hаа, 1972 ондо 3 түхэригэй ном худалдагдаа. Энэ муу бэшэ дүн. Гэбэшье республикымнай экономикын, культурын улам түргэнөөр хүгжэн hалбаржа байгаа энэ үедэ ажалшан арадые номоор хангаха зорилготой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн үүргэтэй гээшэ.

Энэ талаар hүүлэй жэлнүүдтэ горитойхон ажал ябуулагдаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. «Хүдөө нютагуудта ном худалдалга тухай» КПСС-эй обкомой тогтоолой гараhанай hүүлээр олон юумэн хубилаа. Номой шэнэ магазинууд, киоскнууд байгуулагдаа. Хүдөөгэй магазинуудта, районой универмагуудта номой таhагууд нээгдээ. Мүнөө үедэ Буркоопсоюз нэгэдэлэй 65 магазин хүдөө нютагуудай ажалшадта ном худалдана. Эдэнэй 9-ниинь hая нээгдэhэн байха юм. Эдээнhээ гадна ном худалдаха нэгэдэлэй 33 магазин хүдэлнэ.

Магазинhaa гадуур ном худалдалга республика доторнай дэлгэрэнхэй. Хабартаа, зундаа номой базаарнууд, үдэрнүүд, ном худалдалгын hаранууд үнгэргэгдэнэ. Жэшээнь, жэл бүри номой зуутаад базаар эмхидхэгдэнэ. Һургуулиин 72 кооператив байгуулагданхай. Мүн хэдэн зуутаад ном тараагшад хүдэлнэ. Политическэ, хүдөө ажахын номуудые худалдаха, зондо тарааха талаар магазинуудай хоорондо конкурс үнгэргэгдэдэг байха юм.

Пропагандистнуудта, агитаторнуудта, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, парторганиуудта зорюулагдаhан библиотечкэнүүд Ново-Селенгинскын, Кабанскын номой магазинуудта согсологдон худалдагдана. Бии байhан номууд тухай мэдээсэл саг үргэлжэ ажалшадта дуулгагдана.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ орходоо ном тараалга энэ жэл hайнаар ябуулагдана. Үе-үе болоод лэ телевиденеэр, радиогоор магазинуудта бии байгаа номууд тухай мэдээсэгдэнэ. Мүн Улаан-Үдэ хотын «Туяа» магазинда политическэ, мэргэжэлтэдтэ зорюулагдаhан ном hайнаар дэлгэрүүлэгдэнэ.

Энээнтэй хамта библиографическа мэдээсэл дамжуулга, хэблэгдэжэ байгаа номуудай картотекэ эмхидхэгдэжэ байнхай. Зарим нютагуудта номой магазин, клуб нээгдэнхэй. Энэ ушарые номдо дуратайшуул ехэ баяртайгаар угтан абаа. Хурамхаан тосхондохи «Галхан» гэhэн магазин-клуб гансал республика доторoo бэшэ, бүхы орон дотор суурхаа юм. Эндэ миил ном худалдаад байдаг бэшэ, мүн уншагшадай уулзалгануудые, hая гараhан номуудай шэнжэлэл, уран зохёолой үдэрнүүдые үнгэргэдэг. Жэшээнь, нёдондо Советскэ Союзай дурадхалаар ЮНЕСКО-гой Генеральна Ассамблейн соносхоhон Уласхоорондын номой жэлдэ зорюулагдаhан hайндэр ехэ hонирхолтойгоор үнгэргэгдөө. Энэ хэрэгтэ магазинние даагша Роза Михайловна Мироновагай, наймаашан Вера Будажаповна Ринчино болон бусадай оруулhан хубита ехэ.

Иимэнүүд жэшээ үсөөн бэшэ. Энэ хэмжээ ябуулгануудай ашаар Баунтын, Хойто-Байгалай, Хориин болон бусад аймагуудта ном худалдалга нилээд ехэдэhэн байна. Дээрэ дурсагдаhан аймагуудта худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд ном худалдалгада ехэхэн анхарал хандуулна, энэ хэрэгтэ коммунистнууд, комсомолшууд, клуб болон библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, худалдаа наймаанай эдэбхитэд, hурагшад хабаадана. Зарим аймагуудта партиин комитедүүдэй хүтэлбэри доро магазинай дэргэдэ байгуулагдаhан тусхай соведүүд ном дэлгэрүүлхэ, худалдаха хүдэлмэри ябуулна.

Энэ талаар выставкэнүүдые эмхидхэлгэ ехэхэн удха шанартай гээшэ. Райкомой гү, али аймсоведэй гүйсэдкомой ябуулжа байгаа томохон хэмжээ ябуулгануудтай дашарамдуулан, эдэ выставкэнүүдые эмхидхэлгэ ехэхэн удха шанартай гээшэ. Райкомой гү, али аймсоведэй гүйсэдкомой ябуулжа байгаа томохон хэмжээ ябуулганyудтай дашарамдуулан, эдэ выставкэнүүд библиотекэ, клуб болон райкомуудай байшан соо эмхидхэгдэдэг.

Олон янзын номуудые уншагшадта, «хүдэлмэришэд, таряашадта дамжуулха» тухай В. И. Ленин хэлээ бэлэй. Энэ хэрэг бэелүүлэлгэдэ библиотекэнүүдэй хүдэлмэри ехэ удха шанартай. Мухар-Шэбэрэй, Хориин болон бусад аймагуудай библиотекэнүүдтэ марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые, политическэ, экономическа, уран hайханай шэнэ номуудые дэлгэрүүлгэ hайнаар ябуулагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Гэбэшье эдэ эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэри бага сага дутуутай байна. Зарим газарта уншагшадта ном үгэхэhөө бэшэ ондоо хэмжээ ябуулга хэгдэнэгүй, ажалшадтай холбоо барисаа байгуулагданагүй, хүдэлмэришэдые номдо дуратай болгон, тэдэниие саг үргэлжэ ном уншуулжа hургадаггүй байна.

Республика доторнай ном худалдалга нилээд hайжараашье hаань, эндэ тэндэ дутуу дунданууд дайралдана. Ном худалдадаг зургаануудай материальна бааза hайжаруулга ааляар ябуулагдана. «Улаан-Үдэ хото болон республикын хүдэлмэришэдэй тосхонуудта ном худалдалга hайжаруулха талаар хэмжээ ябуулганууд тухай» Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1968 оной тогтоол дотор 14 шэнэ магазин нээгдэхээр хараалагдаhан аад, миил 4-иинь нээгдэнхэй. Хүдэлмэришэд дуталдана. Илангаяа хүдөө нютагуудта ном худалдаха мэргэжэлтэй наймаашад хомор байна. Хүдөөгэй магазинуудта асарагдадаг уран hайханай, зарим мэргэжэлэй номууд олон янзын бэшэ, үсөөн байна. Зарим аймагуудай потребсоюзайхид ном худалдалгаяа буруу түсэблэнэ. Газетэ, радио, телевидени ном дэлгэрүүлхэ талаар ехэхэн үүргэтэй. Шэнэ зохёолнууд тухай мэдээсэлнүүдые үргэн олониитэдэ дамжуулха, уншагшадай hанамжа, рецензинүүдые хэблэхэ ёhотой. Шэнэ номуудые уран hайханайнь, үзэл сурталайнь талаар зүб ойлгохо хэрэгтэнь уншагшадта туhалха үүргэтэй.

Ном болбол эрдэм ухаанай эхин булаг мүн. Ажалшадые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ номой үүргэ хэмжээлэшэгүй ехэ.

И. ОЧИРОВ.

Социалис оронуудаар

«ГДР-тэ БҮТЭЭГДЭҺЭН» ГЭЖЭ МАРКАТАЙГААР— СОВЕТСКЭ СОЮЗДА

БЕРЛИН. Энэ хабар Лейпцигтэ үнгэргэгдэhэн уласхоорондын ярмагта олон «өөрсэ шухаг экспонат» табигдажа харуулагдаа. СССР-тэ эльгээгдэхээр Эберсвальдахи (ГДР) заводто бүтээгдэhэн, портдо ашаа тээхэ, буулгаха 1000-дахи кран тэдэнэй тоодо ороно. 1974—1975 онуудай турша соо предприятиин үшөө 160 иимэ кран совет докернуудта эльгээхэ тухай хэлсээн ярмаг дээрэ хэгдэhэн байна. ГДР, Венгри болон Советскэ Союзай мэргэжэлтэд тус кран зохёон бүтээгээ. 7 мянган мориной хүсэтэй «ЭЛ-10» түхэлэй 100 электровоз совет захигшадта дамжуулhан үгэлгын баяр ёhолол ярмагта болобо. Тэрэ Хеннингсдорф (ГДР) болон Новочеркасскын мэргэжэлтэдэй зохёоhон документнүүдээр бүтээгдэнхэй.

Советскэ Союзай гадаадын худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэдэ ГДР-эй хубитань 15 шахуу процент болодог. Республикын манай орондо худалдадаг юумэнэй гурбанай хоёрhoo үлүүнь машина бүтээлгын ба металл болбосоруулха промышленностьда хэрэглэгдэхэ продукци болоно. ГДР-эй заводуудта бүтээгдэhэн пассажирска болон тусхай товарна 40 мянга гаран вагон, хүсэтэ локомотивууд болон вагон-рефрижераторнууд манай ороной түмэр замаар ябадаг болоожо, суудa гараа.

Медицинын түхеэрэлгэ болон станогуудые, лабораториин түхеэрэлгэ, барилгын материалнуудай промышленностиин эдлэл хэрэгсэлнүүд болон бусад зүйлнүүдые Советскэ Союз ГДР-hээ абадаг байна.

Хүдөө ажахын машинанууд (үнгэрhэн хорин жэлэй турша соо дүн хамтадаа нэгэ миллиард маркын сэндэ хүрөө), химиин ба малай хоротонтой тэмсэхэ химиин зүйлнүүд, оптикын ба тодо нарин механикын хэрэгсэлнүүд ороно.

ГДР-hээ Советскэ Союзда эльгээгдэдэг бүхы юумэнэй 30 гаран процентнь үргэн хэрэглэлэй эд бараан: мебель, хубсаhан, гэр hуудалай электроприборнууд, амhарта болон бусад болоно.

СССР ГДР хоёрой хоорондохи худалдаа наймаанай заншалта холбоо барисаанhaa гадна, хамтаараа барилга хэхэ, предприятинуудые hэльбэн шэнэдхэхэ, мүн арадай ажахын элдэб hалбаринуудай ба зарим продукци үйлэдбэрилгын удаан болзорой түсэблэлгэ хэхэ мэтэ хоёр талын аша үрэ ехэтэй харилсаан улам хүгжэнэ.

Алдар суудa гаранхаи

БУДАПЕШТ. Венгриин Арадай Республикада бүтээгдэhэн хүдөө ажахын, эдеэ хоолой промышленностьда хэрэглэгдэдэг машина, түхеэрэлгэнүүд дэлхэйн олон орондо суурхадаг юм. Үнгэрhэн жэлдэ 6 миллиард форинт хэмжээнэй юумэн хилын саана худалдагдаа. Харин оронуудта худалдагдадаг бүхы юумэнэй гурбанай хоёр хубинь Советскэ Союзда эльгээгдэнэ.

Венгриин шубуунай фабриканууд СССР-тэ, Чехословакида, Болгарида, Польшодо, ДРВ-дэ болон бусад оронуудта суудa гаранхай. Шубуунай 1.300 фермын түхеэрэлгэнүүд Советскэ Союзда эльгээгдэhэн байна.

Мяхапай промышленностиин лининүүдые бүтээн гаргадаг байхаар Венгри СЭВ-тэ мэргэжэнхэй. СССР, ГДР, Монгол иимэ лининүүдые олоор худалдан абана.

Венгридэ бүтээгдэhэн түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай тээрмэнүүд, хилээмэнэй, hүнэй болон консервын заводууд Советскэ Союзай элдэб нютагуудта, мүн бусад оронуудта хүдэлжэ байдаг.

Эрдэм ажал хоёрой холбоон

ВАРШАВА. Арадай Польшын дээдэ hургуулинууд ба эрдэм-шэнжэлэлгын институдууд Катовицка воеводствын промышленна предприятинуудтай саг үргэлжын харилсаа холбоотой юм.

Шефүүдэй хэлсээн хадаа эрдэм ба үйлэдбэриин харилсаа холбооной заншалта арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн мүн. Иимэ хэлсээнэй ёhoop, эрдэмтэдэй туhаламжаар шухала зорилгонууд шиидхэгдэдэг. Катовицадахи экономическа дээдэ hургуули болон техническэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргадаг «Згода» гэжэ завод хэлсээ баталhан байна. Энэ предприятида ажал үргэлжэ эмхидхэхэ хамтын арга дүрим зохёолго тус хэлсээгээр баталагдаа. «Бобрек», «Шерша» шахтануудтахи бүхы ажал онъhожоруулха программа Силезидэхи политехническэ институт инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта зохёогоо.

Гливицэдэхи Металлургиин түбэй институт болон Ченстоходохи Берудэй нэрэмжэтэ комбинат, Силезиин университет ба Бельско-Бялын автомобилиин завод холбоо барисаатай юм.

Ажалай түлөөлэгшэдэй, эрдэмтэдтэй уулзалга хадаа харилсаа холбооной hонирхолтой арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Иимэ уулзалганууд ПОРП-ын воеводствын комитедэй үүсхэлээр эмхидхэгдэнэ. Машина бүтээгшэд ба жолоошодой хоорондо харилсаа байгуулха зорилготойгоор уулзалганууд үнгэргэгдэдэг.

Үйлэдбэриие hайжаруулха олон асуудал эдэ уулзалганууд дээрэ шиидхэгдэнэ.

(ТАСС).

ЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

«Наука и религия» [illegible] ээлжээтэ, гурбадахи [illegible] Философиин эрдэмэй [illegible] А. Масловагай [illegible] баталалга» гэhэн [illegible]

[illegible]

Манай корр.

[illegible] ЦАМЗ—ТАСС-ай фото.

ЭСЭГЭНЭРЭЙ hАЙХАН ЗАНШАЛ МҮНХЭЛХЭ

Революцинно, дайшалхы болон ажалай алдар солын нютагуудаар комсомолшууд залуушуулай үнгэргэhэн бүхэсоюзна аяншалгын 6-дахи шата түгэсэбэ. Тиихэдэ республикымнай комсомолшууд залуушуул энэ аяншалгые Буряадай АССР-эй алдарта 50 жэлэй ойдо зорюулhан байна.

Совет залуушуулай патриотическа энэ хүдэлөөнэй үнгэрhэн түүхэ тухай тобшохоноор хэлэхэдэ иимэ. Фашис дээрмэшэдые илаhаар 20 жэлэй ойн урда тээхэнэ Советскэ Союзай эдир хүбүүд, басагад Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ байдалай түлөө тэмсэжэ, баатарай үхэлөөр унаhан мэдэтдээгүй сэрэгшэдые элирүүлжэ, нэрэ, обогыень мүнхэлхэ гэhэн үүсхэл гаргаа бэлэй. Союзна бүхы республиканuудай залуу үетэнэй түлөөлэгшэд энэ аяншалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. hүүлээрнь 2, 3, 4, 5-дахи шатанууд үнгэргэгдөө. Москва шадар фашистнарые үй бута сохиhоор 25 жэлэй ойдо (1966 он) энэ аяншалгын хоёрдохи шата зорюулагдааhэн, гурбадахи шата Октябрийн социалис революциин (1967 он) 50 жэлэй ойдо, дүрбэдэхи шата Ленинскэ комсомолой (1968 он) 50 жэлэй ойдо, табадахи шата В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаhан байна. 1970 оной августда Ильичэй түрэhэн нютаг — Ульяновск хотодо энэ шатын дүн согсолhон слёт үнгэргэгдөө бэлэй.

СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан зургаадахи шата түгэсэбэ. Тиихэдэ түгэсхэлэй республиканска слёт үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ эхилбэ. Сэрэгэй патриотическа энэ хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан эдир хүбүүд, басагадай түлөөлэгшэд аймаг, нютаг бүхэнhөө республикынгаа ниислэл хотодо суглараа. Граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ баатаршалга гаргаhан сэрэгшэд тухай, түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ ажалай шэн габьяа харуулhан түрүүшүүл тухай, колхозно хүдэлөө эмхидхэн ударидаhан хүнүүд тухай, түрүүшын коммунистнууд, комсомолшууд, пионернууд тухай, эгээн түрүүлэн совет орден, медаль энгэртээ ялаpуулhан хүнүүд тухай хөөрэhэн hонирхолтой материалнуудые тэдэнэр олохон жэлэй туршада суглуулhан байгаа бшуу.

Комсомолшууд болон залуушуулай бүхэсоюзна аяншалгын программа яhала баян юм. Граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ баатарай үхэлөөр унаhан нютагай сэрэгшэдтэ зорюулжа хүшөөнүүдые бодхоолго, иимэ хүшөөнүүдэй дэргэдэ патриотическа удха шанартай элдэб хэмжээ ябуулга үнгэргэлгэ, парти, комсомол болон революциин ветерануудтай уулзалга эмхидхэлгэ программа соо ороно. Эхэ, эсэгэнэрэй революционно, дайшалхы, ажалай hайн hайхан ёhо заншалда үнэн сэхэ байхаар эдир хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлгэдэ иимэ уулзалганууд илангаяа ехэ удха шунартай байдаг. Үнгэрhэн түүхэтэ событинуудта сэхэ хабаадалсаhан хүнүүдэй хөөрөөе залуушуул hонирхон шагнадаг.

Буряадтамнай омогорхохоор юумэн яhала бии. 1812 ондо болоhон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда Сэлэнгын полк хабаадалсаhан түүхэтэй. Декабристнууд: аха дүү Бестужевтан, Торсон, Кюхельбекер гэгшэд Буряадтаманй ажаhууhан, ажаллаhан, гэгээрэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулhан байна. Монгол арадай вождь Сүхэ-Баатар, Чойбалсан гэгшэд манай эндэ байжа, революционно парти байгуулhан, арми эмхидхэhэн байха юм. Республикымнай ажалшад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ хархис дайсание илан дараха хэрэгтэ хубитаяа оруулhан байха. Буряадаймнай республикаhаа 34 хүнэй Советскэ Союзай Герой, 8 сэрэгшын Алдар Солын орденой бүхы гурбан шатын дүүрэн кавалер болоhон ушар энээние эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ.

Эхэ ороноо сахин хамгаалхаар залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана. Алдар солото хүнүүдэй ажаhууhан нютагуудаар аяншалга үнгэргэлгэ энээндэ зорюулагдана. Энэ хүдэлмэри элдэб янзаар үнгэргэгдэнэ. Сэрэгэй уялгата алба дүүргэхэ залуушуулые бэлдэхэ хүдэлмэри республика доторнай яhала hайнаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэмээр. Республикымнай сэрэгэй комиссариат хоёр жэл удаагаар түрүү hуури эзэлжэ, дамжуулгын Улаан тугта хүртэhэн байна бшуу.

Дайшалхы алдар солын булан, музей эмхидхэхэ, нютагай сэрэгшэдтэ хүшөө бодхоохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан залуушуул республика доторнай олон. Тэдэнэр эсэгэнэрэйнгээ hайн hайхан заншалые зүрхэ сэдьхэлдээ hанажа, хадагалжа ябахаар хүмүүжүүлэгдэнэ.

О. ЦЫБИКОВ.
революционно, дайшалхы болон ажалай алдар солын газарнуудаар аяншалга үнгэргэдэг республиканска штабай түрүүлэгшэ.

ХАДАТА-АЛТАЙН АВТОНОМИТО ОБЛАСТЬ. Алтайн хадын бэлшээринүүдтэ үдхэн ута ноохойтой амитадые хаража болоно. Энэ хадаа hарлагууд гээшэ. Тэдэнэр үбэлэй хүйтэние тэсэмгэйгээр дабадаг.

Кош-Агаческа районой «Путь к коммунизму» колхоздо hарлаг үсхэбэрилгэ — олзо доходтой ажахын hалбари мүн. Ажахы мянгаад толгой hарлагуудтай. Колхоз жэл бүри ехэ гарга гаргангүйгөөр хэдэн зуу гаад центнер мяха үйлэдбэрилнэ.

Зураг дээрэ: март сарада hарлагууд түрэдэг.

ТАСС-ай фотохроника.

РЕСПУБЛИКЫН ЭКРАНУУДТА

Республикын хото хүдөөгэй, мүн Улаан-Үдын кинотеатр, соёлой ордон болон клубуудта харуулагдахаар май hарада шэнэ кинофильмнүүд абтаба. Тэдэнэй нэгэн **«ССР Союзай алтан ой»** гэhэн үнгэтэ документальна фильм болоно. Тус фильм дотор ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдажа, Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо болоhон баярай заседани дээрэhээ буулгагдаhан кадрнууд кино харагшадай урдуур үнгэрнэ. Фильмын түгэсхэлдэнь hайндэрэй уряа лозунг, гоё hаяхан плакадуудаар шэмэглэгдэhэн Эхэ оронноймнай ниислэл — Москва хотын үйлсэ, талмайнууд харуулагдана.

Нүгөөдэнь **«Пылающий континент»** гэhэн уран hайханай публицистическэ үнгэтэ шэнэ фильм болоно. Хоёр сеpитэй энэ фильм дотор эрхэ сүлөөдэ дуратай Латиин Америкын арад зоной ажабайдал, ажал тухай эртэ урда сагай гоё hайхан хүшөө памятнигууд харуулагдана.

Совет ороной мэдээжэ режиссёр, ленинскэ шангай лауреат Роман Кармен тус фильмые «Мосфильмын» киностудида буулгаhан байна.

«Молдово-фильмын киностудида буулгагдаhан хоёр серитэй **«Лаутары»** гэhэн үргэн экрантай уран hайханай үнгэтэ фильм май hарада харуулагдахаар республикын кинопрокадта абтаба.

Шэнэ фильм экран дээрэ гаргаhан Молдавиин режиссёр Эмиль Лотяну гэгшэ гансашье энэ фильм зохёожо гаргаагүй юм. Тэрэ «Ждите нас на рассвете», «Красные поляны», «Это мгновенье» гэhэн уран hайханай фильмүүдые экран дээрэ гаргажа, кино харагшадай анхарал татаhан байха.

«Лаутары» гэhэн фильм Сан-Себастьяне хотодо үнгэргэгдэhэн уласхоорондын XX кинофестиваль дээрэ аяар гурбан шан абаhан байгаа. Нэгэдэхинь тусхай шан, удаадахи хоёрынь уран hайханайнгаа талаар, мүн фестивалиин эрхим фильм гэhэн шангууд болоно.

«Печки-лавочки». Уран зохёолшо, режиссёр, актёр Василий Шукшин «Живёт такой парень», «Странные люди», «Ваш сын и брат» гэhэн фильмүүдээрээ олондо мэдээжэ болонхой юм. Мүн тэрэ «Два Фёдора», «Простая история», «Мужской разговор», «Любовь Яровая», «У озера», «Даурия» гэhэн фильмүүдэй гол рольнуудые гүйсэдхэhэн байна. Мүнөө үеын хүдөө тосхоной ажабайдалда зорюулагдаhан «Печки-лавочки» гэhэн фильмын сценариень бэшэжэ табихадаа, гол ролиень өөрөө гүйсэдхэнэ. Тус фильм Максим Горькиин нэрэмжэтэ хүүгэдэй болон эдиршүүлэй фильмүүдэй Центральна студида зохёогдожо гараhан байна.

Мүн **«Огоньки»** гэhэн хүүгэдтэ харуулагдаха фильм Горькиин нэрэмжэтэ Центральна студида зохёогдожо гаранхай.

Фильмын геройнууд — хүүгэдэй байшанда хүмүүжүүлэгдэhэн Кузька, Петька, Санька гэгшэд революциин үедэ хүдөөдэ ерэжэ, нютагай зониие үзэг бэшэгтэ hургана. Харин өөhэдөө үбhэ сабшаха, таряа хуряаха ажал хэжэ hурана.

Үхибүүдтэ зорюулагдаhан энэ фильмын сценариие Иван Бондин бэшэhэн байна. Пионерэй эмхиин байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан тус фильмдэ тусхай шан үгтэhэн байгаа.

«Слуги дьявола на чертовой мельнице» гэhэн Ригын киностудида гаргагдаhан хүгжэмтэ фильм хаража hуухада hонирхолтой. Энэ фильм латыш уран зохёолшо Рутку Тевы гэгшын романай удхаар зохёогдоhон байна.

Майн 9—Илалтын үдэртэ зорюулагдаhан фильмүүд энэ үдэрнүүдтэ харуулагдажа эхилбэ. Тэдэнэй дунда «А зори здесь тихие», «Земля до востребования», «Пятьдесят на пятьдесят», дүрбэн серитэй «Щит и меч», «Освобождение» (4—5-дахи фильмүүд), «Победители», «Победа», «Великая Отечественная», «22 июня», «Великий подвиг» гэhэн уран hайханай фильмүүд бии.

Тэрэшэлэн «Минии Буряад орон, хүгжэн hалбарыш!» гэhэн гаршаг доро энэ hарада иимэ кинокартинанууд харуулагдажа эхилбэ. «Алтан гэр», «Ургын hалбаржа байха үеэр», «Тайгада болоhон ушар», «Последний угон», «Нүүдэл фронт», гэhэн фильмүүд хотын «Эрдэм», «Дружба», «Прогресс» кинотеатрнуудта харуулагдажа байна. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ «Лариса Сахьяновагай үдэр, час, минутанууд», «Линховоин Лхасарана», «Уран зураашан Сампилов» болон бусад документальна фильмүүд харуулагдана.

Мүн энэ hарада хроникально-документальна олон фильмүүд харуулагдахаар республикын кинотеатрнуудта абтагдаба. Тэдэнэй дунда «Орбита интеркосмос», «Разговор о главном», «Земля и её человек» гэhэн кинофильмүүд бии.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ АША ТУhАДА

Дэлхэйн хэблэл, радио ба телевидени КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй дүнгүүдые үргэнөөр шэнжэлжэ үргэлжэлхэ зуураа, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ зорилгоор Советскэ Союзай Коммунис партиин баримталан бэелүүлжэ байгаа үүсхэл түгэс политика арадуудай хүсэл эрмэлзэлдэ, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүрин харюусана гэжэ тэмдэглэнэ.

XXIV съездын тодорхойлhон гадаадын-политическэ хараа бодолые саашадаа хэлбэришэгүй бэелүүлхэ, уласхоорондын оршон байдалай талаар туйлагдаhан таатай хубилалтануудые батадхаха гэжэ манай партиин шиидэнхэй байhан тухай Пленумэй тогтоол дотор хэлэгдэhэн ушар гадаадын шэнжэлэгшэдэй онсо анхарал татаа. КПСС-эй баримталан бэелүүлдэг, Совет гүрэнэй түгэлдэр хүсэндэ, нэрэ хүндэдэ түшэглэдэг манай уласхоорондын эдэбхитэй политикын ашаар мүнөө боложо байгаа хубилалтанууд, «хүйтэн дайнай» оршон байдал зайсуулан, үгээ ойлголсолгодо хүргэхэ хубилалтанууд зүндөө бии болошоогүй бшуу. Энэ хадаа туйлагдагша хубилалтануудые гүнзэгырүүлхын ба бэхижүүлхын тула хэгдэhэн үсэд шанга тэмсэлэй үрэ болоно. Энэ тэдыгээрээ hанаагаа амархагүй, саашадаа дабшаха, тиихэтэй хамта хододоо hэримжэтэй байха, империализмын эсэрхэг түримхэй, хархис бүлэгүүдэй, ямаршье хорото аашануудта харюу үгэхөөр бэлэн байха шухала.

Бүхы дэлхэй дээрэ бага бэхи эб найрамдал хангаха, коммунизм байгуулжа байгаа совет арадта бата найдамтай аюулгүй байдал хангаха зорилго шиидхэлгын хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй оруулhан хубитые Пленумэй дурдан тэмдэглэhэн ушар элдэб оронуудай элитэ мэдээжэ политическэ ба ниитын олохон ажал ябуулагшадай hанамжанууд дотор hайшаагдан дэмжэгдэнэ. Бусад гүрэнүүдэй дээдэ тушаалта түлөөлэгшэдтэй манай партиин ба гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хэдэг сэхэ уулзалганууд СССР-эй гадаадын политическэ хараа бодол бэелүүлхэ хэрэгтэ али тухай шухала үүргэ дүүргэдэгынь hайн мэдээжэ.

Социалис оронуудай, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй эмхидэл нэгэдэлдэ эсэргүү КНР-эй хүтэлбэрилэгшэдэй үсэд тэмсэл уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулхые эрмэлзэдэг эб найрамдалта гүрэнүүдэй ба арадуудай оролдолго хүсэлэлгэдэ hаад тойбо татана. Совет орондо эсэргүү Пекинэй хараа бодол эб найрамдалай ба уласхоорондын социализмын хэрэгтэ хоро хохидол ушаруулна гэжэ коммунис газетэнүүдэй мэдээсэлнүүд дотор тэмдэглэгдэнэ. Хитадтай харилсаан тушаа XXIV съездын тодорхойлhон хараа бодолые саашадаа баримталан бэелүүлжэ үргэлжэлхөөр КПСС-эй эрид шиидэнхэй байhыень Пленум лаблан баталаа.

ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой» Таллин хотодо апрелиин 30-да үнгэргэгдэhэн 12-дохи тиражай дүнгүүд согсолборилогдобо. Энэ удаа зургаан номер хэншье таагаагүй. Таба номер таагшадта (103 хүн таба номер таагаа) 4.543 түхэриг мүнгэн түлэгдэхэ, Дүрбэ номер 7278 хүн тааба. Тэдэнэр 63-гаад түхэриг абаха болоно. Гурба номер таагшадта 4 түхэриг түлэгдэхэ.

12-дохи тиражаар тааhан хүнүүдтэ мүнгэниинь июниин 10 болотор түлэгдэхэ.

«Спортлотогой» удаадахи тираж майн 10-да Киев хотодо үнгэргэгдэхэ.

Шэнэ „Атлантическа хартиин" проектын саана юун далдалагданаб

США-гай, Европын юрэнхы дэлгүүртэ хабаатай оронуудай хоорондын харилсаан тухай асуудал США-гай президент Р. Никсонэй ФРГ-гэй федеральна канцлер В. Брандтай Вашингтондо хэhэн hаяын хөөрэлдөөнүүдэй гол темэнь байгаа. Энэнь Франциин президент Жорж Помпидутай майн hүүл багта Р. Никсонэй уулзаха үедөө хэлсэхэ хөөрэлдөөнэй, тэрэшэлэн ерэхэ намартаа Европын хэдэ хэдэн ниислэлнүүдтэ США-гай президентын аяншалха үедэхи хөөрэлдөөнүүдэй гол асуудал болохо ха гээд багсаана.

Юрэнхы дэлгүүртэй, Японой зүришэлдөөнүүдэй улам hүжэржэ байhан оршон байдалда Холбоото Штадууд ямар стратеги hунган баримталха hанаатай хаб? Национальна аюулгүйн асуудалаар США-гай президентын туhалагша Г. Киссинджер Ассошиэйтед Пресс агентствын жэл бүри үнгэргэдэг обедэй үеэр үгэ хэлэхэдээ, энэ асуудалда зарим тэды харюу үгөө ха. «Ерээдүйн зорилготой шэнэ «Атлантическа харти» хараалха ба баталан абахыень НАТО-гой, Японой талаар США-гай Европодохи партнёрнуудта дурадхаха зуураа, НАТО-гой байгуулагдаhан 25 жэлэй урда тээхитэй жэшэбэл, США-гай ба Европын хоорондохи хүсэнүүдэй хубаарал мүнөө ондоо болоо гэhэн үгэнүүдээр тэрэ дурадхалаа тайлбарилба.

Экономическа, политическэ ба сэрэгэй асуудалаар арсалдаанууд харти тухай хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоорондоо нягта холбоотойгоор шиидхэгдэхэ ёhотой гэжэ Киссинджер нэмээ. Вашингтон өөрынгөө сэрэгүүдые Европоhоо гансаараа гаргахаар hанаашалнагүй гэжэ найдуулхатаяа хамта, НАТО-гой Европодохи гэшүүд өөhэдын ээлжээндэ сэрэгэй гаргашаяа нэмээхэ, валютын мүнгэнэй ба худалдаа наймаанай асуудалнуудаар буултануудые хэхэ ёhотой гэhэн эрилтэ табиба. Энээнтэй дашарамдуулан, правительстватай нягта холбоотой «Насьон» гэдэг француз газетэ ингэжэ hануулна: «Европодо американ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй байлга түбхын түрүүн США-гай стратегическэ аша туhада харюусана. Тиимэhээ энэ асуудалые аралжаанай хэрэг болгобол аягүй байха гээшэ. Америкын продукциин гол хубиие Европодо асаржа худалдаха гэhэн уг зорилготой бшуу». «Европо ба Америка экономикын, валютын асуудалнуудаар тад ондоо хараа бодолнуудые баримталдаг юм» гэжэ «Комба» газетэ тусхайлан тэмдэглэбэ. Шэнэ «Атлантическа харти» бии болгохо бодомжо «мүнгэ түлэхыень Европые баадхаха» гэhэн Вашингтоной эрмэлзэлые элирхэйлнэ гэжэ Парижай «Эко» газетэ мэдүүлнэ.

Вашингтоной энэ hанаашалга олонхи оронуудта олон янзаар угтагдаа. «Шэнэ «Атлантическа харти» түбхын түрүүн Холбоото Штадуудта ехэ буултануудые хэхэ эрилтэ Баруун Европын урда табихал байха гэhэн түбэгшөөл Даниин «Актуэльт» газетэ мэдүүлнэ. Европодо американ сэрэгүүдэй байлгын асуудалтай, түлөөhэнэй балансын талаар США-да тохёолдоhон хэсүү бэрхэшээлнүүдтэй холбон, тиимэ буултануудые туйлаха hанаатай ха гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ. Англиин консервативна правительство Г. Киссинджерэй дурадхалые hайшаан угтаа. Гэхэ зуура, Британиин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Дуглас-Хьюм экономическа, сэрэгэй ба мүнгэнэй асуудалнуудые «хамта дээрэнь шиидхэхэ» гэhэн түсэб буруушааба.

Японhоо абтаhан түрүүшын мэдээсэлнүүд юу харуулааб гэхэдэ, «Атлантическа харти» тухай дурадхал империалистнуудай хоорондын зүришэлдөөе hуларааагаагүй.

С. ЛОСЕВ.
(ТАСС).

Волгын автомобилиин заводто «Жигули», автомобилиин (ВАЗ-2103) шэнэ модель гаргажа эхилбэ.

Шэнэ автомобиль 75 морином хүсэтэй двигательтэй, час соо 150 километр зай гаталха шадалтай. Энээнhээ урда гаргагдадаг байhан машинануудhаа шэнэ түхэлэй машина ямаршье талаараа үлүү hайн.

Зураг дээрэ: «Жигули» — ВАЗ-2103 автомобилиин түхэлэй шэнэ автомобиль.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО ХИЛЫН ГААНАhАА

БЕЛГРАД

Хөөрэлдөөнүүд эхилбэ

ТАСС

СФРЮ-гэй президент, СКЮ-гэй түрүүлэгшэ И. Броз Титын, ПОРП-ын ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. Герегэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд Бюдокод-Краньда эхилбэ. Югославиин ба Польшын гүрэнэй, партийна бусад хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадана.

Хоёр ороной болон партинуудай хоорондохи харилсаан тухай асуудалнуудаар, уласхоорондын гол шухала асуудалнуудаар хоёр тала хөөрэлдөөнүүдэй үедэ hанамжануудаа хэлсэхэ юм. Европодохи байдалда, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй ба коммунис хүдэлөөндэхи байдалда онсо анхарал хандуулагдаха байна.

ВАРШАВА

ЗҮБШЭЛЭЛГЫН УУЛЗАЛГА ДҮҮРЭБЭ

ТАСС

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй эмхидхэhэн соёлой ажал ябуулагшадай уласхоорондын зүбшэлэлгын уулзалга эндэ дүүрээ. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада зарлагдаха бүхэдэлхэйн конгрессто бэлэдхэл хэлгын оршондо энэ уулзалга эмхидхэгдэhэн байна.

Эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудые уулзалгада хабаадагшад — Европын, Америкын, Азиин, Африкын оронуудай соёлой түлөөлэгшэд хоёр үдэрэй турша соо зүбшэн хэлсээ. Эб найрамдал сахин хамгаалха хэрэгтэ соёлой ажал ябуулагшадай үүргэ ехэ.

Энэ уулзалга бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахин хамгаалха хэрэгтэ эрдэм наукын, соёлой ажал ябуулагшадай hанал нэгэтэй байhые элирхэйлэн харуулаа гээд Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Генеральна секретарь Ромеш Чандра уулзалгын түгэсхэлдэ үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглэбэ.

ВАШИНГТОН

ХҮДЭЛМЭРИГҮЙШҮҮЛ ОЛОШОРЬООР

ТАСС

Байгша оной апрель hарада Холбоото Штадуудта 4,4 миллион хүдэлмэригүйшүүл тоологдоhон байна. Энэнь орон дотор ажал хэжэ шадаха бүхы хүнүүдэй 5 процентнь болоно.

Ажалай министерствын мэдээсэhэнэй ёhоор, hүүлэй үедэ хүдэлмэригүйшүүл улам олошороо.

ХЕЛЬСИНКИ

ХЕЛЬСИНКИДЭХИ ЗҮБШЭЛЭЛГЫН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДТЭ

ТАСС

Аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөндэ бэлэдхэл хэхэ олон талын зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдэй ээлжээтэ пленарна заседани майн 4-дэ болоо. Тэрээндэ хабаадагшад эмхидхэлэй хэдэн шиидхэбэринүүдые абаhан байна. Ниитэевропын зүблөөнэй зүблэхэ зүйлэй нэгэдэхи (аюулгүй байдалай асуудалаар), хоёрдохи (экономическа харилсаа холбооной асуудалаар), гурбадахи (соёлой харилсаа холбоо үргэдхэлгын асуудалаар), дүрбэдэхи (зүбшэлэлгын захиргаа байгуулгын асуудалаар) пунктнуудаар, мүн финансын-техническэ асуудалнуудаар зүблөөнэй хүдэлмэри эмхидхэхэ асуудалнуудаар хүдэлмэриин бүлэгүүдэй, редакционно комитедүүдэй ажалай расписани зохёогдоо.

Хүдэлмэриин бүлэгүүд, редакционно комитедүүд үдэр бүри ажаллаха ёhотой гэжэ тэмдэглэгдэhэн байна.

Ниитэевропын зүблөөе байгша оной июнь hарын hүүл багаар зарлаха шухала гэжэ эндэ үнгэргэгдэжэ байгаа хөөрэлдөөнүүдтэ хабаададаг олонхи оронуудай мэдэржэ байhые хараада абахадаа, олон талын зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд унжагайгаар, ашаг үрэ багатайгаар үнгэрнэ гэжэ зарим бага оронуудай, тодорхойлон хэлэхэдэ, Мальтын, Кипрэй, Швейцариин, Лихтенштейнэй делегацинууд hанаагаа зобожо байhанаа мэдүүлээ.

Ээлжээтэ пленарна заседани майн 10-да зарлагдаба.

ПРАГА

Прагада уулзалга болобо

ТАСС

ЧССР-эй, СССР-эй хоорондохи хани, барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туhалалсалга тухай договорой баталагдаhаар гурбан жэлэй ойн гүйсэhэнтэй, фашис Германиие илаhаар 28 жэлэй ойтой дашарамдуулан, СССР-hээ ЧССР-тэ байдаг онсо, бүрин эрхэтэ элшэн сайд В. В. Мацкевич уулзалга хэбэ. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак, ЧССР-эй Федеральна правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал, ЧССР-эй Федеральна суглаанай Түрүүлэгшэ А. Индра, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарьнар, Федеральна правительствын министрнүүд, Чехословакиин партийна, гүрэнэй ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад уулзалгада хабаадаа.

ПАРИЖ

КАМБОДЖОДОХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Ороной бүхы нютагуудтахи Пномпениин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдтэ Камбоджын патриодууд шанга сохилто хэнэ.

Үнгэрhэн үдэрнүүдтэ Такео провинциин түб хото шадар илангаяа шанга байлдаанууд болоhон байна.

Камбоджын ниислэл хото шадар, Пномпеньhээ урдуур 32 километртэ байдаг Трамкхнар хотодо дүтэхэнэ эшээлhэн Пномпениин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдые патриодууд артиллереэр буудажа, дайсанай олон сэрэгшэдые хүлhөөнь буулгаhан, ехэ техникэ hандааhан байха юм.

ВАШИНГТОН

США-гай ПРЕЗИДЕНТ Р. НИКСОН КОНГРЕССТЭ БЭШЭГ ЭЛЬГЭЭБЭ

ТАСС

США-гай президент Р. Никсон «70-гаран онуудта Холбоото Штадуудай бэелүүлжэ байhан политика» гэhэн бэшэг конгрессто эльгээбэ.

Совет-американ харилсаа хүгжөөхэ асуудалнуудта энэ документ дотор ехэ анхарал хандуулагдана. «hүүлэй 25 жэлэй турша соо хёмороотой байhан hаа», нёдондо жэлэй май hарада Москвада хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгын үедэ хубилалта хэгдээ hэн гэжэ президент энэ бэшэг соогоо батална.

СССР-эй ба США-гай хоорондохи экономическа харилсаа үргэдхэхэ арга боломжонууд тухайда тогтоходоо, Советскэ Союзтай худалдаа наймаагаа үргэдхэхэ шухала гээд президент мэдүүлбэ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөө зарлахада таарамжатай байдал байгуулха гээшэ уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулха арга олгохо байна гэжэ Р. Никсон тэмдэглээ. Тиигэбэшье США зэбсэгтэ хүсэнүүдээ Европо түбидэ байлгаха юм гээд бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

«Американ-хитад харилсаанда США-гай правительство шэнэ бүлэг нээгээ» гээд энэ бэшэг соо заагдана.

Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай Париждахи хэлсээ баталалга Холбоото Штадуудай түүхын эгээн хүндэ хүшэр үе сагта эсэс табиhан байна гээд президент мэдүүлбэ. Гэбэшье «Индохитадтахи амгалан байдал үшөөл бата бэхи бэшэл байhаар» гэжэ Р. Никсон заана. Лаостохи дайнай болюулагдаhанhаа хойшо США сэрэгэй ябуулганууудые үшөөл хэhэн байна гээд президент сэхэ руунь мэдэрбэ. Камбоджодо сэрэгэй туhаламжа США үзүүлхэ юм.

Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдалай hэргээгдээгүй байhанhаа шалтагаалан, бүри үргэн ехэ дайн hүжэрхэдөө магадгүй байна гэжэ энэ бэшэг дотор хэлэгдэнэ. Зүгөөр Израилиин ээрхэг түримхэй политикые американ хархис хүсэнүүдэй дэмжэhэнhээ уламжалан, түгшүүрилые hуларуулха зорилготой тодорхой дурадхалнууд энэ бэшэг соо оруулагдаагүй.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhан. «Техническэ дэбжэлтын эдэбхитэд» — түрүү ба... «Ойн баярай урдахи му... сөөндэ — үргэн дэлис... суглуулбари. «Сагай ул... ба хүдөөгэй ажал... гүүд» — агрометеорол... шэнжэлгэ. ТАСС-ай шу... мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhан. «Партийна ажабайдал» ... ниитэ гаршаг доро Л. С... грибовэй статья. Хүд... механизаторнуудай ажа... түлөөhэн тухай зүбшэл...

Гурбадахи хуудаhан. Уласхоорондын шэнж... Хилын саана. Редак... ерэhэн бэшэгүүдhээ. А... ралтын газарнуудаар ... шалгалта тухай.

Дүрбэдэхи хуудаhан. «Мянга түмэнэй ендэр... («Правдын» 20 мянга... номерой гараhантай дa... рамдуулан). «Байгал... зондо алба хэнэ» — АПН... статья. Совет орондо... фото-мэдээсэл. «Галай ... сараха» — А. Конечны... шын статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна

18.00 — Дамжуулгын программа. 18.10—«Го... пионернүүдтэ зорюу... hан дамжуулга. 18.55 — ... лепанорама. 19.15 — ... мандир Серхио» — ... очерк. 19.30 — Буря... АССР-эй 50 жэлэй ... «Архивай документ... хөөрэнэ». 19.55 — Ком... 20.25 — «Дэлхэйн ... хоног» (буряадаар). 20.4... Илалтын үдэртэ зорюу... даhан дамжуулга. 21.2... «Был месяц май» — те... зионно уран hайханай фи...

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республи... мнай үүлэтэйшэг байха... нойтон орохогүй. Баруу... hоhоо секундын 10—14... хүсэтэйгөөр hалхилха... пература 8—12, Ба... эрьеэр, хойто аймаг... 4—8 дулаан, Улаан-... hүниндөө 4—6 градус... тэн, үдэртөө 9—11 ... дулаан байха гэжэ Ул... Үдын авиаметеостан... дээсэнэ.

Майн 9—10-да ү... шэг байха. Майн 10-да ... аймагуудта зарим газа... та бороо орохо. Бару... hоhоо секундын 5—10 ... хүсэтэйгөөр hалхилха... ниндөө 4 градус хүй... градус хүрэтэр дулаан... хо. Үдэртөө 11—16 ... дулаан байха.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-02388. Заказ ...